

Araştırma Makalesi (Research Article)

TURİZMDE KÜLTÜREL MİRAS ARAŞTIRMALARININ HARİTALANDIRILMASI (MAPPING CULTURAL HERITAGE RESEARCH IN TOURISM)

Deniz KARAGÖZ^{1*} (orcid.org/ 0000-0003-2868-8567)

Nesrin SAVAŞ² (orcid.org/ 0000-0002-5131-5550)

¹ Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, Eskişehir, Türkiye

² Dicle Üniversitesi, Diyarbakır Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Diyarbakır, Türkiye

Özet

Bu çalışma, kültürel miras turizminin evrimini, ana araştırma konularını, yazarlar ve kurumlar ile yazarlar ve kurumlar arasındaki işbirliği yapılarını anlamayı amaçlayan kültürel miras turizmi literatürünün bibliyometrik bir incelemesini sunmaktadır. Bu amaca ulaşmak için veriler Web of Science (WoS) Core Collection veritabanından toplanmıştır. Çalışmada, işbirliği ağlarını oluşturmak ve materyali grafik olarak haritalamak için bibliyometrik teknikler (merkezi ölçüler) ve benzerliklerin görselleştirilmesi (VOS) programı kullanılmıştır. Sonuçlar, ana dergileri, makaleleri, temaları, yazarları ve kurumları ve işbirliği ağlarını belirleyerek kültürel miras turizmindeki bilginin evrimini sunmaktadır.

Keywords: Kültürel miras, turizm, bibliyometri, sosyal ağ analizi, haritalandırma.

Abstract

This study presents a bibliometric review of cultural heritage tourism literature aimed at understanding evolution of cultural heritage tourism, main research topics, authors, and institutions as well as the structures of collaboration between authors, and institutions. To achieve this aim, data were collected from the Web of Science (WoS) Core Collection database. The study used the bibliometric techniques (centrality measures), and the visualization of similarities (VOS) viewer program to generate the collaboration networks and graphically map the material. The results present the evolution of knowledge in cultural heritage tourism by identifying the main journals, articles, themes, authors, institutions, and countries and collaboration networks.

Keywords: Cultural heritage tourism, bibliometrics, social network analysis, mapping.

* Sorumlu yazar: dkaragoz@anadolu.edu.tr

DOI: 10.33083/joghat.2021.73

1. Giriş

Yerel kültürün ve mirasın sistematik bir şekilde planlanması ve yönetilmesi halinde bir destinasyonun turizm faaliyetleri için kritik bir çekicilik unsuru ve ekonomik aktivite aracı olduğu düşüncesi uzun yıllardır araştırmacılar tarafından kabul görmektedir (Ashworth ve Larkham, 1994; McKercher ve du Cros, 2002; George, 2004; Timothy, 2014). Dolayısıyla kültürel miras, hem turizm ürünlerini çeşitlendirmek isteyen destinasyonlar hem de doğal çekiciliklere sahip olmayan ve dezavantajlı olarak görülen destinasyonlar için turizm hareketlerini canlandıran, ekonomik aktiviteyi teşvik eden bir turizm türü olarak görülmektedir. Turizm araştırmacıları, bir topluluğun somut ve somut olmayan kültürel mirasının onu diğer topluluklardan ayırarak, rekabet edebilirliğini artırdığını ifade etmektedirler (George, 2010; Bandarin ve Hosagrahar, 2011, Boix vd., 2012). Bununla birlikte kültürel miras, keşfetme ve kendini gerçekleştirme ve öğrenme gibi farklı güdülerle seyahat eden turistler için yeni ve benzersiz deneyimler sunmaktadır (McIntosh ve Prentice, 1999; Timothy, 2011). Somut ve somut olmayan kültürel mirasın sınırsız kaynakları ile turizmin sürdürülebilirliğine sağladığı unsurlar göz önüne alındığında kültürel miras ile turizm ilişkisini incelemek yararlı olacaktır. Bu nedenle mevcut çalışma turizm alan yazınında somut ve somut olmayan kültürel miras çalışmalarının mevcut durumu ve yapısını bibliyometrik yöntem aracılığı ile belirlemeyi amaçlamaktadır. Ulusal ve uluslararası turizm alan yazınında somut ve somut olmayan kültürel miras ve turizm araştırmalarına bütünsel olarak odaklanan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Bu nedenle çalışmanın ilgili alan yazın hakkında detaylı ve kapsamlı bir bakış açısı sunacağı düşünülmektedir.

Turizm ve kültür arasındaki ilişki son yıllarda araştırmacılar tarafından büyük ilgi görmekte ve bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeydeki politikaların odak noktası haline gelmektedir. Kültürel miras UNESCO tarafından sanatçıların, mimarların, müzisyenlerin, yazarların ve bilim insanlarının eserleri ayrıca, anonim sanatçıların ve bireylerin maneviyatının ifadeleri ve hayata anlam katan değerlerinin bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (UNESCO, 1972). UNESCO, kültürel mirası somut ve somut olmayan unsurlar olmak üzere iki boyutta sınıflandırmıştır. Somut kültürel miras unsurları anıtlar, mimari alanlar, kırsal manzaralar, müzeler, sanat eserleri, tarihi bahçeler ve el sanatlarını içerirken; somut olmayan kültürel miras unsurları ise müzik, dans, inançlar, gelenek ve görenekler, ritüeller ve folklor gibi unsurları kapsamaktadır (Timothy, 2011). Diğer yandan kültürel çeşitlilik ve kültürel yaratıcılık da günümüzde somut olmayan kültürel miras unsurlarına dâhil edilmiştir.

Kültürlerin küresel çeşitliliği ve sağlayabilecekleri benzersiz deneyimler turizm sektörü için sınırsız görünen önemli bir kaynaktır (Robinson ve Boniface, 1999). Ancak bu çeşitlilik bir dizi faktöre bağlıdır. Hem doğal hem de kurgulanmış olarak çevrenin kalitesi, kültürlerin hayatta kalıp kalmayacağını ve gelişip gelişmeyeceğini etkilemektedir. Turizm ve kültür arasındaki karşılıklı ilişkiye bağlı olarak; turizmin sürekliliği için doğal ve kültürel kaynakların korunması, geliştirilmesi son derece önem taşımaktadır (Uslu ve Kiper, 2006). Tarihi ve kültürel değerlerin koruma altına alınması, restore edilmesi, bakımlarının düzenli olarak yapılması söz konusu bir destinasyonda turizm faaliyetinin sürdürülebilir bir şekilde planlanması ile daha mümkün hale gelmektedir. Bu temel yaklaşım ise turizm ile miras yönetimi arasındaki ilişkiyi daha da önemli hale getirmektedir (UNESCO, 2005).

Turizmin yarattığı zenginlik büyük ölçüde, doğal peyzajların “güzelliği” ve “özgünlüğü” gibi farklı kültürel ifadelerin ve geleneklerin sembolik değeri, öznel ve soyut değerlerine bağlıdır (MacCannell, 1976). Kültürel yaratıcılık kültürlerin çevreleriyle ve diğer kültürlerle etkileşime girdikleri, uyum sağlayabilmeleri ve hayatta kalabilmeleri için bir öğrenme sürecinden geçtikleri dinamik bir sürecin sonucu olarak görülmektedir (UNESCO, 2000). Toplulukların kültürel yaratıcılığında yararlanmak, turizm geliştirme sürecine daha fazla katılımı teşvik etmek için önemli bir stratejidir ve turizmin faydalarının toplum genelinde yayılmasına yardımcı olabilir (UNESCO, 2001). Özellikle küçük ve dezavantajlı topluluklar turizm aracılığıyla, kültürel miraslarının ve kültürlerinin yok olma tehlikesinin üstesinden gelebilmektedirler. Bu topluluklar turizm aracılığıyla hem turistlere kendilerini ifade etme fırsatı yakalamakta hem de turizm faaliyetleri aracılığıyla gelir ve istihdam olanaklarına kavuşabilmektedirler (Robinson ve Picard, 2006).

Kültür turizmi, miras turizmi gibi çeşitli turizm türleri aracılığıyla destinasyonlarda turizm hareketlerinin gelişmesi ve artması, gelişmekte olan birçok destinasyon için yoksulluğun azaltılmasında kritik ve doğrudan bir rol oynamaktadır (Ashley vd., 2001). Bu destinasyonlar, hammaddeden ya da onları geliştirme fırsatlarından yoksun olabilirken, kültürel açıdan son derece zengin olabilmektedir. UNESCO, kültürün çevre ve ekonomi ile birbirine bağlı olduğunu ve bu sayede sürdürülebilir kalkınmanın hayati hedeflerine ulaşmak ve yoksulluğun azaltılması için yeni fırsatlar yaratmaya yardımcı olduğunu belirlemiştir (UNESCO, 2005). Doğal kaynaklardan yoksun, altyapıdan ve yatırıma temel erişimden yoksun olan az gelişmiş toplumlarda,

kültür ve geleneklerin çeşitli yönleri ve miras turizm amaçlı olarak kullanılmakta ve geliştirilmektedir (Robinson ve Picard, 2006). Bu bağlamda küresel anlamda kültürel miras unsurlarının, sürdürülebilir turizmin gelişimi yoluyla bu toplumların ekonomik sorunlarıyla başa çıkmak için kullanılabilecekleri kaynaklardan biri olduğu açıktır.

Kültürel mirasın yukarıda belirtildiği gibi toplumun ekonomik, sosyal kalkınmasında ve sürdürülebilirliğinde olumlu katkıları olması nedeniyle, bu alanda turizm araştırmacılarının artan bir ilgisi söz konusudur. Belirli bir akademik alan içerisinde bilgi çeşitliliğini anlamak için literatürün düzenli olarak gözden geçirilmesi önemlidir (Tranfield vd., 2003). Bu çalışmalarının gelişimi popüler bir yöntem olan bibliyometri analiziyle aydınlatılabilir (Broadus, 1987). Bilindiği üzere bibliyometri “matematiksel ve istatistiksel tekniklerle, yayınlanmış dergi, kitap vb. bilimsel bilgi paylaşım araçlarının incelenmesinde kullanılan yöntem” olarak tanımlanmaktadır (Pritchard, 1969). Bibliyometrik turizm çalışmaları bir süre boyunca alandaki araştırma üretimi hakkında göstergeler sağlamak ve akademisyenlerin turizmi bir bilgi yaratım sistemi olarak incelemelerine olanak tanımaktadır (Barrios vd., 2008). Ayrıca bibliyometri mevcut araştırmaların sağlaştırılmasında ve farklı literatür birlikleri arasında bağlantı kurulmasında da önemli bir rol oynamaktadır (Crossan ve Apaydin, 2010).

Turizm alanında yapılan bibliyometrik çalışmalar incelendiğinde alandaki dergiler üzerinden araştırma eğilimlerini (Cheng vd., 2011; Yuan vd., 2015; Mulet-Forteza vd., 2018; Strandberg vd., 2018, Cunill vd., 2019), istatistiksel yöntemlerin kullanımını (Baloğlu ve Assante, 1999; Oh vd., 2004; Palmer vd., 2005; Lee ve Law, 2012), en etkili kurumları (Jogaratnam vd., 2005) ve yazarlık analizini (Zhao ve Ritchie, 2007; McKercher, 2007; Zhong, vd., 2015; Köseoğlu vd., 2018) belirlemeye yönelik çalışmalara rastlanılmıştır. Ayrıca spesifik olarak psikoloji, pazarlama, yönetim, ekonomi, coğrafya ve rekreasyon gibi alanlarda ise rekreasyon araştırmaları (Hall, 2010), inovasyon (Hjalager, 2010; Medina- Munoz vd., 2013; Gomezelj 2016), coğrafya (Li vd., 2014), iklim değişikliği (Demiroğlu ve Hall, 2020), destinasyon (Wang ve Chen, 2014), sürdürülebilirlik (Ruhanen vd., 2015; Cañizares vd., 2018; Garrigos-Simon vd., 2018; Ninerola vd, 2019), turizm ve otelcilik alanında iş etiği (Köseoğlu vd., 2016), turizm ve kadın (Boyacıoğlu ve Elmas, 2020), finansal araştırmalar (Caballero ve Molina, 2017), tedarik zinciri (Szpilko, 2017), şarap turizmi (Sanchez vd., 2017), kış turizmi (Karasakaloğlu, 2020) macera turizmi (Cheng vd., 2018), akıllı turizm (Bastidas-Manzano vd., 2021), e-turizm (Singh ve Bashar, 2021), erişilebilir turizm (Qiao vd.2021), gıda ve gastronomi araştırmaları (Okumus vd., 2018), tarım turizmi (Civelek ve Karadağ, 2020), eko turizm (Khanra vd., 2021) gastronomi turizmi (Çuhadar ve Morçin, 2020) inanç turizmi ve hac (Sañchez, 2018), destinasyon tercihi (Sunao Saito ve Lara Strehlau, 2018), krizler ve afet yönetimi (Jiang vd., 2019), turizm, boş zaman ve konaklama (Mulet-Forteza vd., 2019), turizm ve engellilik (Singh vd., 2021) turizmin ekonomik etkileri (Comerio ve Strozzi, 2019), sosyal medya (Leung vd., 2017; Nusair vd., 2019) gibi bibliyometrik çalışmaların da yapıldığı görülmektedir.

Turizm alan yazınında kültürel miras ile ilişkili sınırlı da olsa bibliyometri çalışmaları bulunmaktadır. Ancak bu çalışmaların bir bölümü kapsamlı ve bütünsel bir yaklaşım yerine sadece somut olmayan kültürel mirasa odaklanmak gibi daha dar kapsamlı bir yaklaşımı benimsemişlerdir. Diğer yandan yöntem açısından eleştirilen çalışmalara da rastlanmıştır. Molina vd. (2016), gastronominin somut olmayan miras olarak belirli bir tanımı olup olmadığını ve UNESCO tarafından tanınan unsurların pazarlama amacıyla kullanılabilirliğini araştırmıştır. Anahtar kelimelerin tanımlanması ve incelenmesi için içerik analizi ve ağ analizini birleştiren bir yöntem kullanılarak, UNESCO tarafından tanınan unsurların, pazarlama amacıyla kullanılmasının, mekân kimliğini farklılaştırmak için bir fırsat olabileceği ortaya konulmuştur. Benzer şekilde Oliveira vd. (2018), UNESCO'nun somut olmayan kültürel miras listesini turizm sektörü ile birleştiren mutfakla ilgili, somut olmayan kültürel mirasa ilişkin EBSCO host veri tabanı aracılığıyla, 2000-2017 yılları arasında yayınlanan 28 dergi makalesine, bibliyometik analiz uygulamıştır. Ancak bu çalışmalar sadece somut olmayan kültürel mirası kapsamaktadır. Álvarez-García vd. (2019), Scopus ve WoS veritabanlarında bölgesel kalkınmaya alternatif olarak somut ve somut olmayan kültürel mirasın kullanımı konusunda indekslenen bilimsel üretimi bibliyometrik analiz ile incelemiştir. Álvarez-García vd. (2019), araştırmalarında 103 makale üzerinden yazar, kurum ve ülkelere göre verimlilik, yazarlar ve ülkeler arası iş birliği ve atıf göstergelerinin incelenmesine odaklanılmıştır. Su vd. (2019), WoS veri tabanında taranan 249 somut olmayan kültürel miras çalışmasının bibliyometrik yapısını incelemiştir. Analizler sonucunda araştırmada somut olmayan kültürel miras üzerine araştırma yapan kurumlar ve ülkeler arasında önemli bir iş birliği olmadığı, en verimli ülkelerin çoğunlukla Çin, Avustralya, İngiltere ve ABD'yi içeren küçük bir grupta toplandığı tespit edilmiştir.

Ancak bu çalışmalar incelendiğinde yukarıda da belirtildiği gibi genel olarak (Molina vd., 2016; Oliveira vd., 2018; Su vd., 2019) sadece somut olmayan kültürel miras unsurlarına odaklandığı görülmektedir. Ayrıca

Oliveira vd. (2018), araştırma verilerini EBSCO host veri tabanı aracılığıyla elde etmiştir ve çalışmaları sadece 28 makale ile sınırlıdır. Ancak bibliyometrik analizler için 28 makale sayısı oldukça sınırlıdır (Ho, 2019b). Ayrıca EBSCO host veri tabanı bibliyometrik çalışmalar için konuyla ilgili detaylı bir tarama imkânı sunmamaktadır (Koskinen vd., 2009). Su vd.'i (2019) çalışmalarını WoS üzerinden 249 makale ile gerçekleştirmiştir. Fakat Ho (2019a), orijinal makalede belirtilenle aynı yöntemi uyguladığında 2003-2018 yılları arasında 884 makale elde etmiştir. Elde edilen sonuç ile 249 makaleli orijinal araştırma karşılaştırıldığında ortaya çıkan fark tartışılmış ve taramanın doğru yapılmadığı ve okuyucuların yanlış yönlendirilebileceği belirlenmiştir (Ho, 2019a). Diğer yandan kültürel mirası somut ve somut olmayan unsurları ile bir arada inceleyen Álvarez-García vd. (2019) ise araştırmalarını sadece “bölgesel ve yerel kalkınma” ile sınırlandırmışlardır. Özetle, alan yazında rastlanan çalışmaların turizm açısından kültürel miras unsurları hakkında sundukları bilginin sınırlı olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle, mevcut çalışmanın amacı somut ve somut olmayan kültürel miras ve turizm kavramları ile ilişkili olarak alan yazında üretilen bilginin gelişimi ve yapısını incelemektir. Somut ve somut olmayan kültürel miras araştırmaları birlikte değerlendirilerek üretilen bilginin yapısı hakkında genel ve daha kapsamlı bir bakış sunacağı düşünülmektedir. Bu amaçla bibliyometrik yöntem ve sosyal ağ analizinden yararlanılacaktır. Bibliyometrik çalışmalar, araştırılan konu hakkındaki kaynakların, verilerinin nicel analizlere tabi tutulması olarak tanımlanmaktadır (Pritchard, 1969). Bu analizler sonucunda elde edilen kavramların araştırmacılar tarafından değerlendirilmesi ise alandaki eğilimlerin belirlenmesine olanak sağlayarak, araştırmacılara gelecekte yapmayı planladıkları bilimsel çalışmalarda yol göstermektedir (Kasemodel vd., 2016). Araştırmada bibliyometrik teknikler ile somut ve somut olmayan kültürel miras alanında en üretken makaleler, en üretken dergiler, birlikte kullanılan anahtar kelimeler, en sık iş birliği içerisinde olan ülkeler, kurumlar ve yazarlar incelenecektir. Ayrıca kültürel miras ve turizm araştırmalarının yapısı ve gelişimi görselleştirilecektir. Çalışmanın yürütülmesinin kültürel miras yazınına genel bir bakış açısı sunarak araştırmacılar ve uygulayıcılar için yararlı olacağı düşünülmektedir. Ek olarak trendleri ortaya çıkararak, araştırmacılara gelecekte çalışmalarını planlamalarına yardımcı olabilecek yeni kilit noktalar sunacaktır.

2. Yöntem

Kültürel miras turizm literatürünü gözden geçirmek için bu araştırma, bir bilimin yapısının dokümanlar arasındaki bağlantı ile ampirik olarak tespit edilebileceğini varsayan bibliyometrik yöntem ve teknikleri kullanmaktadır. Mevcut araştırmada ilişkisel bibliyometrik teknikler kullanılmıştır. İlişkisel teknikler araştırmacıların incelenen alanın entelektüel yapısını, alandaki sosyal yapılarını ve ileriye dönük yeni araştırma konularının ortaya çıkarılmasına yardımcı olmaktadır (Benckendorff, 2010).

Bu makalede kullanılan araştırma verileri, en yüksek standartlara sahip en önemli dergileri içeren (Merigo ve Yang, 2017) ve en etkili veri tabanı olarak gösterildiğinden (Mulet-Forteza vd., 2019) WoS veri tabanından elde edilmiştir. Araştırmada yalnızca kültürel miras turizmi araştırmalarını değerlendirmek amacıyla WoS'taki tüm yayın kategorileri için “kültürel miras” ve “turizm” anahtar kelimelerini eşzamanlı kullanan tüm araştırma makaleleri seçilmiştir. Araştırmaya UNESCO tarafından tanımlanan somut ve somut olmayan kültürel miras makaleleri dâhil edilmiştir. 1995 yılında yayınlanan ilk makaleden 2019 tarihine kadar toplam 1033 makaleye ulaşılmıştır. Veri toplama süreci 1 Ekim 2019 ve 1 Ocak 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

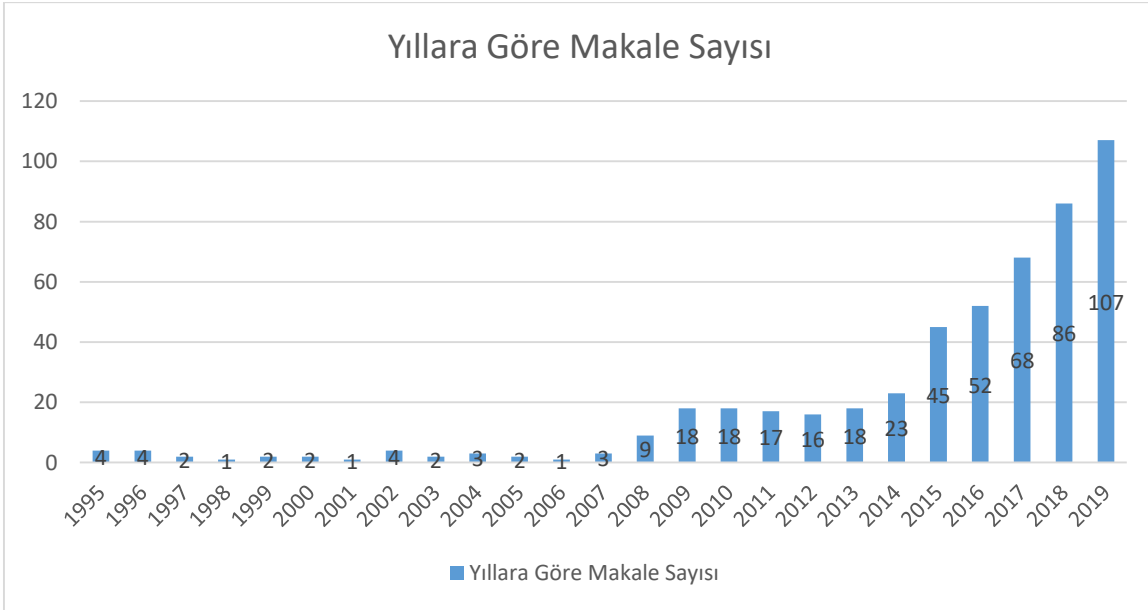
Ulaşılan 1033 makaleden doğrudan kültürel miras turizmi ile ilgili olanları ortaya çıkarmak amacıyla iki araştırmacı tüm makalelerin başlıklarını, anahtar kelimelerini ve özetlerini incelemiş ve “makale turizmde kültürel miras ile ilgili midir?” sorusuna yanıt aramıştır. Bu inceleme sürecinde anahtar kelimedeki kültürel miras ve turizm geçmesine rağmen turizmde kültürel miras ile ilgili olmayan çalışmalara rastlanılmıştır. Örneğin, anahtar kelimeleri arasında kültürel miras ve turizm kullanılmasına rağmen, makalenin genelinde turizm ile ilgili olmayan araştırmalar çalışma dışında tutulmuştur. Ayrıca sadece İngilizce dilindeki makaleler araştırma kapsamına alınmıştır. Ek olarak veri tabanında hem makale olarak hem de kitap olarak taranan araştırmalara da rastlanılmıştır. Bu çalışmalar da araştırma dışında bırakıldığında turizmde kültürel miras konusunda 1995 ve 2019 yılları arasında yayınlanmış toplam 508 çalışma analize uygun görülmüştür. Her makalenin analiz edilebilmesi için bir elektronik tablo hazırlanmıştır. Elektronik tablo (a) makale adı, (b) yayınlanan dergi adı, (c) yayın yılı, (d) yazar isimleri, (e) ülkeler, (f) kurumlar, (g) anahtar kelimeler ve (h) atıf sayısı hakkında veriler içermektedir. Tablolar hazırlandıktan sonra, yazar isimlerindeki yazım farklılıklarını, tekrarları ve manuel giriş aşamasında meydana gelen yazım hatalarını ortadan kaldırmak için frekans analizi uygulanmıştır. Frekans analizi sonucu belirlenen tüm hatalar manuel olarak düzeltilmiştir. Makalede ikincil veriler kullanıldığından, katılımcı ve denek bulunmadığından verilerin toplanması sürecinde bir etik kurul raporuna gerek duyulmamıştır.

Çalışmada elde edilen verileri analiz etmek için tanımlayıcı analizler ve bibliyometrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Kültürel miras ve turizm çalışmalarının durumu ve gelişimini belirlemek için yayın yıllarına, makalelerin etkisini analiz etmek için atıf sayısına, bir ülke, kurum, dergi veya yazarın temsili ve üretkenliği ölçmek için toplam makale sayısına frekans analizi yapılmıştır. Daha önce hazırlanan elektronik tablo yardımı ile ‘anahtar kelimeler’, ‘yazarlar arası iş birliği’, ‘kurumlar arası iş birliği’ ve ‘ülkeler arası iş birliği’ nin yer aldığı bir matris oluşturulmuştur. Oluşturulan matrisler aracılığıyla kavramlar, fikirler ve problemler arasındaki ilişkiyi haritalamak için önemli bir bibliyometrik yöntem olan anahtar kelimelerin birlikte görünümü (Small, 1973), bir çalışma alanının entelektüel yapısına anlayış katarak atıf analizini genişleten ortak atıf (Pasadeos vd., 1998) ve bilimsel işbirliklerinin yapısını ve bireysel araştırmacıların durumunu belirlemek için yaygın olarak kullanılan ortak yazarlık (Liu vd., 2005) analizleri uygulanmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı analizler için SPSS paket programı, bibliyometrik analizlerde UCINET paket programı ve ağ haritalarının görselleştirilmesinde VOSviewer kullanılmıştır. Bibliyometrik haritalamaya olanak sağlayan bu programda yazarların, dergilerin, üniversitelerin ve ülkelerin yapıları ve ağları haritalar ile gösterilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Kültürel Miras Çalışmalarının Durumu ve Gelişimi

WoS’tan elde edilen makaleler incelendiğinde turizm ve kültürel miras ile ilişkili ilk makalenin 1995 yılında yayınlandığı tespit edilmiştir. Söz konusu araştırmaların gelişimi izlendiğinde 1995 yılından 2007 yılına kadar yayın sayısının durağan olduğu söylenebilir. 2008 yılında ise kültürel miras çalışmaları yavaş yavaş önem kazanmaya başlamış, 2014 ve 2019 yılları kırılma noktaları olarak tanımlanabilecek kritik yıllar olarak belirlenmiştir. Şekil 1 incelendiğinde 2009 yılında kültürel miras ile ilgili 18 makalenin yayınlandığı görülmektedir. Bu rakam 2014 yılına kadar 18, 17, 16 şeklinde durağan seyretmektedir. 2014 yılı itibariyle ise kültürel miras çalışmaları ivme kazanmaya başlamaktadır. Ancak 2019 yılı 107 makale ile çalışmaların en yoğun yapıldığı yıldır.

Şekil 1. Yıllara göre makalelerin yayın sayıları

3.2. Genel Atıf Yapısı

Turizm ve kültürel miras araştırmalarına ilişkin genel atıf yapısı incelendiğinde (Tablo 1), diğer araştırmacılar tarafından en fazla atıf yapılan araştırma makalesi, WoS’da 356 atıf alan Chhabra, Healy ve Sills’in (2003) “staged authenticity and heritage tourism” makalesidir. İkinci sırada 221 atıf ile Nuryanti’nin (1996) “Heritage and postmodern tourism” makalesi yer almaktadır. Makalelerin %16,14’ü 25 ya da üzerinde atıf alırken 134 makalenin ise hiç atıf almadığı belirlenmiştir. Makalelerin çoğunluğu (370) ise 10 ve daha az atıfa sahiptir.

Tablo 1. Kültürel miras makalelerinin genel atıf yapısı

Kültürel Miras

Atıf Sayısı	Makale Sayısı	Birikimli Makale Sayısı	Makale Yüzdesi	Birikimli Makale Yüzdesi
≥ 300	1	1	0,20	0,20
≥ 250	11	12	2,17	2,36
≥ 100	16	28	3,15	5,51
≥ 50	28	56	5,51	11,02
≥ 25	82	138	16,14	27,17
<10	370	508	72,83	100,00
Toplam	508			

Turizm alanında en fazla atıf alan kültürel miras makaleleri incelendiğinde (Tablo 2); Chhabra vd.'nin (2003) makalesi en çok atıf (356) alan makale olarak ortaya çıkmaktadır. Bu makale algılanan özgünlüğün, ürün kalitesinin bir ölçüsü ve turist memnuniyetinin belirleyicisi olarak rolünü analiz etmektedir. En çok atıf alan ikinci makale (221), Nuryanti (1996) tarafından yazılmıştır. Bu makale, postmodern turizmde mirasın rolünü ve kültürel turizmin merkezinde yer alan yapı mirasını incelemektedir. Ayrıca, Silberberg (1995) tarafından yazılan makale atıflarda Nuryanti (1996) ile aynı sırayı (221) paylaşmaktadır. Bu makale, kentsel yerleşimlerde müzeler ve miras alanlarına odaklanarak kültürel turizmin sürekli gelişimi için fırsatları göz önünde bulundurmaktadır. McIntosh vd. (1999) tarafından yazılan makale 213 atıf ile dördüncü sırada yer almaktadır. Çalışmalarında ise İngiliz turistlerin sosyo-endüstriyel kültürel miras mekânlarını ziyaret ederek özgünlüğü nasıl deneyimledikleri tanımlanmaktadır. 208 atıf ile Kolar ve Zabkar'ın (2010) makalesi ise beşinci sırada yer almaktadır. Çalışma kültürel turizmde özgünlük kavramının uygunluğunu ve kavramsallaştırılmasını yönetsel açıdan incelemektedir. Özgünlüğün kültürel motivasyon ve sadakat arasında aracı bir yapı olduğu tüketici tabanlı bir model önermektedir.

Tablo 2. Kültürel miras ve turizm ile ilgili en çok atıf yapılan ilk 20 makale

No	Dergi	Yıl	Makale	Yazar	Atıf Sayısı	Yıllık Atıf
1	ATR	2003	Staged authenticity and heritage tourism	Deepak Chhabra, Robert Healy, Erin Sills	356	19,78
2	ATR	1996	Heritage and postmodern tourism	Wiendu Nuryanti	221	8,88
3	TM	1995	Cultural tourism and business opportunities for museums and heritage sites	Ted Silberberg	221	8,50
4	ATR	1999	Affirming authenticity - Consuming cultural heritage	Alison J. McIntosh, Richard C. Prentice	213	9,68
5	TM	2010	A consumer-based model of authenticity: An oxymoron or the foundation of cultural heritage marketing?	Tomaz Kolar, Vesna Zabkar	208	18,91
6	ATR	2001	Literary places, tourism and the heritage experience	David Herbert	182	9,10
7	TM	2010	Analysis of international tourist arrivals in China: The role of World Heritage Sites	Chih-Hai Yang, Hui-Lin Lin, Chia-Chun Han	180	16,36
8	TM	2008	Tourism development of World Heritage Sites in China: A Geographic perspective	Mimi Lia, Bihu Wub, Liping Cai	166	12,77
9	ATR	2002	The "vicious circle" of tourism development in heritage cities	Antonio Paolo Russo	144	7,58
10	ATR	2005	Coconstructing heritage at the Gettysburg storyscape	Athinodoros Chronis	133	8,31
11	TM	2011	The impact of world heritage site designation on local communities - A case study of Ogimachi, Shirakawa-mura, Japan	Takamitsu Jimura	120	12,00
12	TM	2005	Relationship between tourism and cultural heritage management: Evidence from Hong Kong	Bob McKercher, Pamela S. Y. Hoa, Hilary du Cros	118	7,38
13	JST	2009	Managing for sustainable tourism: A review of six cultural World Heritage Sites	Christine Landorf	112	9,33
14	ATR	2003	The convergence process in heritage tourism	Alexandros Apostolakis	100	5,56
15	TM	2014	Analysis of international tourist arrivals worldwide: The role of world heritage sites	Yu-Wen Su, Hui-Lin Lin	94	13,43
16	ATR	2010	Heritage Tourism Emotional Journeys into Nationhood	Hyung yu Park	92	8,36
17	TM	2010	Economic valuation of cultural heritage sites: A choice modeling approach	Andy S. Choi, Brent W. Ritchie, Franco Papandrea, Jeff Bennett	89	8,09

18	TM	2007	Assessing the economic value of a world heritage site and willingness-to-pay determinants: A case of Changdeok Palace	Samuel Seongseop Kim, Kevin K.F. Wong, Min Cho	88	6,29
19	TM	2000	India's image as a tourist destination - A perspective of foreign tourists	Manjula Chaudhary	81	3,86
20	TM	1997	Exploring the dialectics of route-based tourism: The Camino de Santiago	Michael Murray, Brian Graham	78	3,25

Not: ATR: Annals of Tourism Research; TM: Tourism Management; JST: Journal of Sustainable Tourism.

3.3. Yıllara Göre Yazarlık Yapısı

1995 yılından 2019 yılına, makalelerdeki yazarlık yapıları beş farklı dönemde kategorize edilerek incelenmiştir ve Tablo 3'te sunulmuştur. Araştırma bulguları, makale sayısının, yazar görünümlerinin, yazar sayısının, çok yazarlı makale sayısının ve çok yazarlı makalelerin yazar sayısının beş alt dönem içerisinde en büyük artışı 2015-2019 döneminde gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca kültürel miras araştırmaları 2005-2009 döneminden itibaren ivme kazanarak artış göstermektedir.

Tablo 3. Dönemlere göre yazarlık verileri

	1995-1999	2000-2004	2005-2009	2010-2014	2015-2019	1995-2019
Makale	13	12	33	92	358	508
Yazar görünümü	16	20	65	186	883	1170
Yazar	15	20	63	172	764	1034
Yazar başına makale	1,15	1,66	1,90	1,86	2,13	2,03
Makale başına yazar	0,86	0,6	0,52	0,53	0,46	0,49
Çok Yazarlı Makaleler	4	2	22	59	271	358
Çok Yazarlı Makale Yazarları	8	10	56	153	799	1026
İşbirliği indeksi	2	5	2,54	2,59	2,94	2,86

Yazar başına düşen makale verileri incelendiğinde 1995-1999, 2000-2004 ve 2005-2009 yıllarını kapsayan ilk üç dönemde sürekli bir artış gözlemlenmektedir. Dördüncü dönemde (2010-2014) ise yazar başına düşen makale sayısında üçüncü döneme (2005-2009) oranla %5'lik bir azalma meydana gelmiştir. Ek olarak 2015-2019 yılları arasında kapsayan beşinci dönemde makale sayısındaki artışla, yazar başına düşen makale oranı da artmıştır.

Makale başına yazar verileri incelendiğinde dönemler arası dalgalanmalar yaşandığı belirlenmiştir. Makale başına yazar verilerine göre 2010-2014 yıllarını kapsayan dördüncü dönemde, 2015–2019 yıllarını kapsayan beşinci döneme göre %11 daha fazla yazar yer almaktadır. Yazarlık kalıpları işbirliği indeksi açısından incelendiğinde ise makale başına yazar verilerinde olduğu gibi bir dalgalanmanın yaşandığı belirlenmiştir. Yazarlar arasında işbirliği indeksi en yüksek ikinci dönemde (2000-2004) hesaplanmıştır. Ayrıca makale sayısı 2005-2009 yılları arasında kapsayan üçüncü dönem itibarıyla sürekli bir artış göstermiştir. Bu durum işbirliği indeksine de yansımış son üç dönemde (2005-2009, 2010-2014 ve 2015-2019) yazarlar arası işbirliği indeksinde de sürekli bir artış olduğu belirlenmiştir. Ek olarak 2010-2014 dönemine göre makalelerin önemli bir kısmını (%70) oluşturan 2015-2019 döneminde işbirliği indeksi açısından %12'lik bir büyüme gerçekleşmiştir. Berelson (1952) bilginin üretilmesinde, dolayısıyla araştırma makalelerinin geliştirilmesinde işbirliği yapısı ne kadar fazla ise, çalışma konusunun olgunluğunun o kadar büyük olduğunu ifade etmiştir. Özetle, beş göstergeden elde edilen araştırma bulguları, kültürel miras konusunda yürütülen araştırmalarda işbirliği yapısının 1995'den 2019'a önemli bir şekilde arttığı, dolayısıyla bu alandaki bilginin gelişim gösterdiği söylenebilmektedir.

3.4. Kültürel Miras ve Turizm İle İlgili Başlıca Dergiler

Kültürel miras ve turizme ilişkin yayınlanan makalelere ilişkin dergiler incelendiğinde 508 makalenin 102 farklı dergide yayımlandığı belirlenmiştir. Kültürel miras ile ilgili makalelerin yayımlandığı ilk yirmi dergi Tablo 4' de yer almaktadır. En çok makalenin yayımlandığı dergi Journal of Heritage Tourism'dir ve 57 makale yayımlanmıştır (%11,22). Sonrasında ise sırasıyla Tourism Management (%8,66), Sustainability (%7,87),

Annals of Tourism Research (%6,10) ve Journal of Tourism and Cultural Change (%6,10) gelmektedir. Diğer dergilerin %55,88’inde kültürel miras ile ilgili sadece tek makale yayınlanmış, % 16,66’sında ise iki makale yayınlanmıştır. Ayrıca %13,72’sinde iki ile on arasında makale yayınlanmıştır. Dergilerin 13’ünde ondan fazla makale yayınlanmıştır. Sadece Journal of Heritage Tourism, Tourism Management ve Sustainability dergilerinin her birinde ise kültürel miras ile ilgili 40’in üzerinde makale yayınlanmıştır. Ek olarak, kültürel miras ile ilgili yayın yapan ilk 20 dergi toplam makale sayısının %76,49’unu oluşturmaktadır.

Tablo 4. Kültürel miras ve turizm ile ilgili makalelerin yayınlandığı dergiler

Sıra	Dergi	f	%
1	Journal of Heritage Tourism	57	11,22
2	Tourism Management	44	8,66
3	Sustainability	40	7,87
4	Annals of Tourism Research	31	6,10
5	Journal of Tourism and Cultural Change	31	6,10
6	Journal of Sustainable Tourism	26	5,11
7	Current Issues in Tourism	24	4,72
8	Tourism Economics	20	3,93
9	International Journal of Heritage Studies	19	3,74
10	Tourism Geographies	16	3,14
11	Asia Pacific Journal of Tourism Research	15	2,95
12	Almatourism-Journal of Tourism Culture and Territorial Development	14	2,75
13	International Journal of Intangible Heritage	11	2,16
14	International Journal of Tourism Research	7	1,37
15	Journal of Travel Research	7	1,37
17	Journal of Travel & Tourism Marketing	6	1,18
18	Tourism Management Perspectives	6	1,18
16	International Journal of Culture Tourism and Hospitality Research	5	0,98
19	Journal of Destination Marketing & Management	5	0,98
20	Pasos-Revista De Turismo Y Patrimonio Cultural	5	0,98
Toplam		389	76,49

3.5. Kültürel Miras ve Turizm Açındaki Kritik Kurum, Ülke ve Yazarların Dağılımı

Kültürel miras ve turizm ile ilişkili üretilen bilgi açındaki kritik kurumlar, ülkeler ve yazarları incelemek için merkezilik ölçümlerinden yararlanılmıştır. Bu ölçümlerden derece merkeziliği kurumlar, ülkeler ve yazarlar arasında güçlü iş birliğini temsil etmek için kullanılan en yaygın ve en basit ölçümdür. Derece merkezi kurumların, ülkelerin ve yazarların sahip olduğu toplam iş birliği sayısına bakarak iş birliği gücünü ölçmekte kullanılır. Bu nedenle, akademik değerlendirme için oldukça önemlidir. Derece merkeziliğine göre, bir kurum veya ülke güçlü bir iş birliği ağı içerisinde olduğunda, literatürde daha aktif ve etkili olma eğilimi göstermektedir (Ye vd., 2013). Öte yandan Bonacich’e (1987) göre, derece merkeziliği çok merkezi bir bağlantıya sahip olan bir kurumun, ülkenin veya yazarın kendi merkeziliğini anlamak için yeterli değildir. Bir kurum, ülke veya yazarın merkeziliği, diğerleriyle olan iş birliğinin genişliğine bağlı olduğundan, Bonacich gücü (1972) yaklaşımı kurum, ülke veya yazarın gücünün çevresindeki diğer kurum, ülke veya yazarın gücünden etkilenmesi gerektiğini savunmaktadır. Tablo 5, 1995-2019 yılları arasında kültürel miras hakkında yayın yapan kurumların derece merkezi ve normalize edilmiş bonacich gücü ölçümlerini sunmaktadır.

Tablo 5. Derece merkeziliği ve normalize edilmiş Bonacich gücüne göre kurumlar

Sıra	Kurum	Derece Merkeziliği	Kurum	Normalleştirilmiş Bonacich Gücü
------	-------	--------------------	-------	---------------------------------

1	University of Johannesburg	16	University of Johannesburg	8,496
2	Beijing Union University	14	University Oulu	8,240
3	University of Canterbury	12	Linneaus University	8,240
4	University of Oulu	12	University of Canterbury	8,240
5	Linneaus University	12	Ashkelon Academic College	6,072
6	Heriot-Watt University	10	IMT Institute for Advanced Studies Lucca	3,036
7	Sun Yat-sen University	9	Arizona State University	0,870
8	Sheffield Hallam University	9	Batman University	0,859
9	Central Florida University	9	University Dar Es Salaam	0,858
10	University of Queensland	8	University of Dodoma	0,858
11	Ashkelon Academic College	8	California State University	0,092
12	Georgia University	7	Beijing Union University	0,074
13	Texas A&M University	7	Heriot-Watt University	0,062
14	Surrey University	7	University of Central Florida	0,057
15	Girona University	6	Sheffield Hallam University	0,056
16	Córdoba University	6	Surrey University	0,050
17	Middlesex University	6	Texas A&M University	0,049
18	Queenn Mary University	6	Middlesex University	0,047
19	Waikato University	6	Sun Yat-sen University	0,047
20	Sains University	6	Sains University	0,046

Tablo 5'e göre kültürel miras hakkında yayın üreten en önemli kurum University of Johannesburg olarak belirlenmiştir. Derece merkezietine göre Beijing Union University, Heriot-Watt University ve Sun Yat-sen University sırasıyla 2., 6. ve 7. sırada yer alırken, normalize edilmiş bonacich gücüne göre sırasıyla 12., 13. ve 19. sırada yer almaktadır. Bu sıralama derece merkezietine göre kurumların güçlü bir iş birliği ağına sahip olduklarını, bonacich gücüne göre ise, iş birliği içerisinde buldukları bazı ortak kurumların daha düşük güç derecelerinden olumsuz etkilendiklerini göstermektedir. Ayrıca, derece merkezietinde University of Oulu dördüncü sırada yer alırken, normalize edilmiş bonacich gücünde ikinci sıraya yükselmiştir. Bu durum, işbirliği gücünün çoğunlukla işbirliği içerisinde bulunan komşuların daha yüksek güç derecelerinden etkilendiğini göstermektedir. Ek olarak derece merkezietinde en üst düzey kurumlar olarak görünmeyen fakat normalize edilmiş bonacich gücüne göre sırasıyla 6., 7. ve 8. sırada yer alan IMT Institute for Advanced Studies Lucca, Arizona State University ve Batman Üniversitesi önemli kurumlar olarak belirlenmiştir. Bu bulguları, araştırmacılar için Ye vd. (2013) "...nispeten daha düşük bir merkeziet derecesine sahip gibi görünen araştırmacıların bazıları aslında bonacich merkeziet sıralamasının zirvesine daha yakın olabilirler. Her ne kadar bu araştırmacılar önemli derecede merkezietçiliğe sahip olmasalar da, işbirlikçilerinin çoğu önemli etkiye sahip kritik araştırmacılar" şeklinde açıklamıştır. Bu kurumlar önemli etkiye sahip kurumlar ile iş birliği içerisinde dir.

Tablo 6. Arasındalık ve yakınlık merkeziliklerine göre kurumlar

Sıra	Kurum	Arasındalık Merkeziliği	Kurum	Yakınlık Merkeziliği
1	Central Florida University	4453,167	Liverpool John Moores University	4536,000
2	Jinan University	4126,000	Shou University	4536,000
3	Surrey University	2820,633	University of Missori	4536,000
4	Sun Yat-sen University	2638,000	Stephen F. Austin State University	4536,000
5	Texas A&M University	2463,833	Assumption University	4523,000
6	Hong Kong Polytechnic University	2412,667	Dokuz Eylül Üniversitesi	4523,000
7	Sheffield Hallam University	2185,167	Aalborg University	4523,000
8	Kyonggi University	2088,000	University of Dhaka	4523,000
9	Middlesex University	2042,167	Manchester Metropolitan University	4523,000

10	University of Queensland	1796,767	University Pancasil	4523,000
11	Beijing Union University	1727,867	Zuyd University	4523,000
12	Ritsumenikan Asia Pasific	1656,000	University Northern British Colombia	4523,000
13	Zhejiang University	1490,000	Royal Roads University	4523,000
14	Waikato University	1334,000	University London	4523,000
15	Singapore National University	1288,000	Universty of Turin	4523,000
16	Kent State University	1167,533	Ural Federal University	4523,000
17	Heriot-Watt University	1131,000	University a Coruna	4523,000
18	Jeju Natl University	940,000	Le Havre University	4523,000
19	Fudan University	940,000	University of Canterbury	4523,000
20	University of Waterloo	770,000	Cyprus University	4523,000

Tablo 6. kurumların arasındalık ve yakınlık merkezilik ölçümlerini göstermektedir. Arasındalık merkeziliği bir düğümün ağdaki diğer düğümleri bağlama kapasitesini göstermektedir (Acedo vd., 2006). Dolayısıyla arasındalık merkeziliği birkaç kurum arasındaki bir köprüyü veya kanalı temsil etmektedir. Bir kurumun daha fazla kanala sahip olması bu kurumun daha fazla güce sahip olduğu anlamına gelmektedir (Zhong, 2015). Dolayısıyla, sonuçlar Central Florida University, Jinan University ve Surrey University'nin kültürel miras çalışmaları ağında daha fazla kanala sahip olan kurumlar olarak öne çıktığını ortaya koymaktadır. Bu da onları daha az bağımlı ve daha güçlü kılmaktadır. Yakınlık merkeziliği ise bir düğümün tüm ağ üzerindeki etkisinin boyutunu ölçmek için geliştirilmiştir. Bilgi akışının belirli bir tepe noktasından diğerlerine ne kadar aktarıldığını açıklamaktadır (Yan ve Ding, 2009). Tablo 6'ya göre kültürel miras konusunda bilgi akışında en önemli kurumlar Liverpool John Moores University, Shou University ve University of Missori'dir.

Tablo 7. ülkeler için derece merkeziliği ve normalize edilmiş bonacich gücü ölçümlerini göstermektedir. Tablo 7' kültürel miras çalışmalarında Çin'in en yüksek iş birliğine sahip, en önemli ve popüler ülke olarak belirlendiğini ortaya koymaktadır. Derece merkeziliğinde sırasıyla İngiltere, Yeni Zelanda ve İspanya 2., 5. ve 6. sırada yer alırken Bonacich gücünde sırasıyla 4., 7. ve 11. sıraya düşmüşlerdir. Bu sıralama ülkelerin iş birliği içerisinde oldukları bazı ülkelerin, daha düşük güç derecelerinden olumsuz etkilendiklerini göstermektedir.

Tablo 7. Derece merkeziliği ve normalleştirilmiş Bonacich gücüne göre ülkeler

Sıra	Ülke	Derece Merkeziliği	Ülke	Normalleştirilmiş Bonacich Gücü
1	Çin	39	Çin	5,796
2	İngiltere	35	ABD	3,535
3	ABD	29	Avustralya	2,790
4	Avustralya	27	İngiltere	2,469
5	Yeni Zelanda	25	Güney Kore	0,748
6	İspanya	18	Kanada	0,721
7	Güney Afrika	18	Yeni Zelanda	0,641
8	İsveç	15	İtalya	0,532
9	Finlandiya	14	Japonya	0,516
10	İtalya	14	Finlandiya	0,404
11	Güney Kore	11	İspanya	0,388
12	İsrail	11	Güney Afrika	0,361
13	Japonya	8	İskoçya	0,305
14	Kanada	7	Fransa	0,295
15	Türkiye	7	Macau	0,224
16	Fransa	7	İsveç	0,207
17	Ekvator	6	Türkiye	0,190
18	Hollanda	6	Malezya	0,187
19	Vietnam	5	İsrail	0,170
20	Romanya	4	Ürdün	0,166

Ayrıca, derece merkezietinde sırasıyla ABD ve Avustralya 3 ve 4. sırada yer alırken, normalize edilmiş bonacich gücünde sırasıyla 2. ve 3. sıraya yükselmiştir. Bu durumda ABD ve Avustralya'nın iş birliği içerisinde buldukları komşularının yüksek güç değerlerine sahip oldukları söylenilebilir. Ek olarak İskoçya, Malezya ve Ürdün işbirliği açısından derece merkezietinde önemli ülkeler arasında ilk yirmiyeye giremezken, Bonacich gücünde önemli ülkeler arasında yer almışlardır.

Tablo 8' de ülkeler için arasındalık ve yakınlık ölçümlerine yer verilmektedir. Buna göre; ABD ve İngiltere derece merkeziliği ve bonacich gücünde olduğu gibi arasındalık merkeziliğinde de güçlü ülkeler arasında yer almaktadır. Yakınlık değerleri açısından Galler, Yunanistan ve Estonya'nın yazarlarının akademik iş birliğine daha yakın oldukları söylenilebilir.

Tablo 8. Arasındalık ve yakınlık merkeziliklerine göre ülkeler

Sıra	Ülke	Arasındalık Merkeziliği	Ülke	Yakınlık Merkeziliği
1	ABD	793,151	Galler	372,000
2	İngiltere	792,199	Yunanistan	372,000
3	İtalya	651,630	Estonya	372,000
4	İspanya	620,918	Hırvatistan	372,000
5	Avustralya	344,289	Sri Lanka	372,000
6	Yeni Zelanda	303,727	Bangladeş	367,000
7	Çin	258,018	Danimarka	367,000
8	Türkiye	200,196	Litvanya	246,000
9	Güney Kore	170,415	Tanzanya	241,000
10	Hollanda	149,458	Norveç	239,000
11	Güney Afrika	140,300	Slovakya	236,000
12	Romanya	128,219	Moğolistan	235,000
13	İsrail	119,658	Endonezya	233,000
14	Çek Cumhuriyeti	115,719	Makedonya	229,000
15	Ürdün	112,064	Mısır	222,000
16	Malezya	109,505	Tayland	222,000
17	Almanya	108,000	Polonya	220,000
18	İsveç	93,003	Brazil	213,000
19	Fransa	48,858	Kolombiya	213,000
20	Küba	48,250	Romanya	213,000

Tablo 9'da dereceye ve normalleştirilmiş bonacich gücüne göre yazarlara yer verilmiştir. Yazarlar için derece merkezietini ve normalleştirilmiş bonacich gücü incelendiğinde Tomas Lopez-Guzman ve Jesus Claudio Perez Galve'nin güçlü bir işbirliği ağı içerisinde olduğu, ek olarak işbirliği içerisinde buldukları diğer yazarların da güçlü işbirlikleri içerisinde yer aldıkları belirlenmiştir. Derece merkezietinde üçüncü sırada yer alan Babak Taheri, normalize edilmiş bonacich gücüne göre on altıncı sıraya inmiştir. Bu durum Taheri'nin güçlü bir işbirliği ağına sahip olduğunu fakat işbirliği içerisinde olduğu diğer yazarların daha düşük güç derecelerinden olumsuz etkilendiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, derece merkezietinde onuncu sırada yer alan Guzman Antonio Munoz-Fernandez, normalize edilmiş bonacich gücünde üçüncü sıraya yükselmiştir. Bu durumda Munoz-Fernandez' in işbirliği gücünün çoğunlukla işbirliği içerisinde bulunduğu diğer yazarların daha yüksek güç derecelerinden etkilendiğini göstermektedir.

Tablo 9. Derece merkeziliği ve normalleştirilmiş Bonacich gücüne göre yazarlar

Sıra	Yazar	Derece Merkeziliği	Yazar	Normalleştirilmiş Bonacich Gücü
1	Tomas Lopez-Guzman	25	Tomas Lopez-Guzman	18,054
2	Jesus Claudio Perez Galvez	22	Jesus Claudio Perez Galvez	16,075
3	Babak Taheri	16	Guzman Antonio Munoz-Fernandez	9,921
4	Timothy Jung Lee	11	Francisco Gonzalez Santa-Cruza	9,855
5	Timothy Jung	10	Miguel Jesus Medina-Viruel	6,260
6	Claudia Tom Dieck	10	Luz Stella Pemberthy Gallo	3,386

7	S. Mostafa Rasoolimanesh	10	Carol Jara-Alba	3,110
8	Francisco Gonzalez Santa	10	Wilmer Carvache Franco	2,849
9	Jose Angel Sanz Lara	10	Prada-Trigo J	2,849
10	Guzman Antonio Munoz-Fernandez	9	Pesantez Loyola, S.E.	2,849
11	Landy Rajaonarivo	9	Monica Torres Naranjo	2,849
12	Andre Fonteles	9	Wilmer Carvache Franco	2,849
13	Christian Sallaberry	9	Lucia Garcia Garcia	2,154
14	Marie-Noelle Bessagnet	9	Pablo Torres-Matovelle	1,068
15	Philippe Roose	9	Gina Molina-Molina	1,068
16	Patrick Etcheverry	9	Babak Taheri	0,119
17	Christophe Marquesuzaa	9	Landy Rajaonarivo	0,116
18	Annig Le Parc Lacayrelle	9	Christian Sallaberry	0,116
19	Cacile Cayere	9	Marie-Noelle Bessagnet	0,116
20	Quentin Coudert	9	Philippe Roose	0,116

Turizm alanında kültürel miras araştırmalarını üreten yazarlar için arasındalık ve yakınlık merkezilik ölçümlerine Tablo 10'da yer verilmiştir. Arasındalık merkeziliğine bakıldığında kültürel miras çalışmalarında Babak Taheri ve S. Mostafa Rasoolimanesh daha fazla kanala sahip olan yazarlar olarak öne çıkmaktadır. Ek olarak yazarlar yakınlık ölçümleri açısından da ilk iki sırada yer almaktadır. Bu durumda Taheri ve Rasoolimanesh'in diğer yazarlara daha az bağımlı, daha güçlü ve kültürel miras yazınındaki bilgi akışında önemli yazarlar oldukları söylenilebilir.

Tablo 10. Arasındalık ve yakınlık merkeziliklerine göre yazarlar

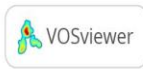
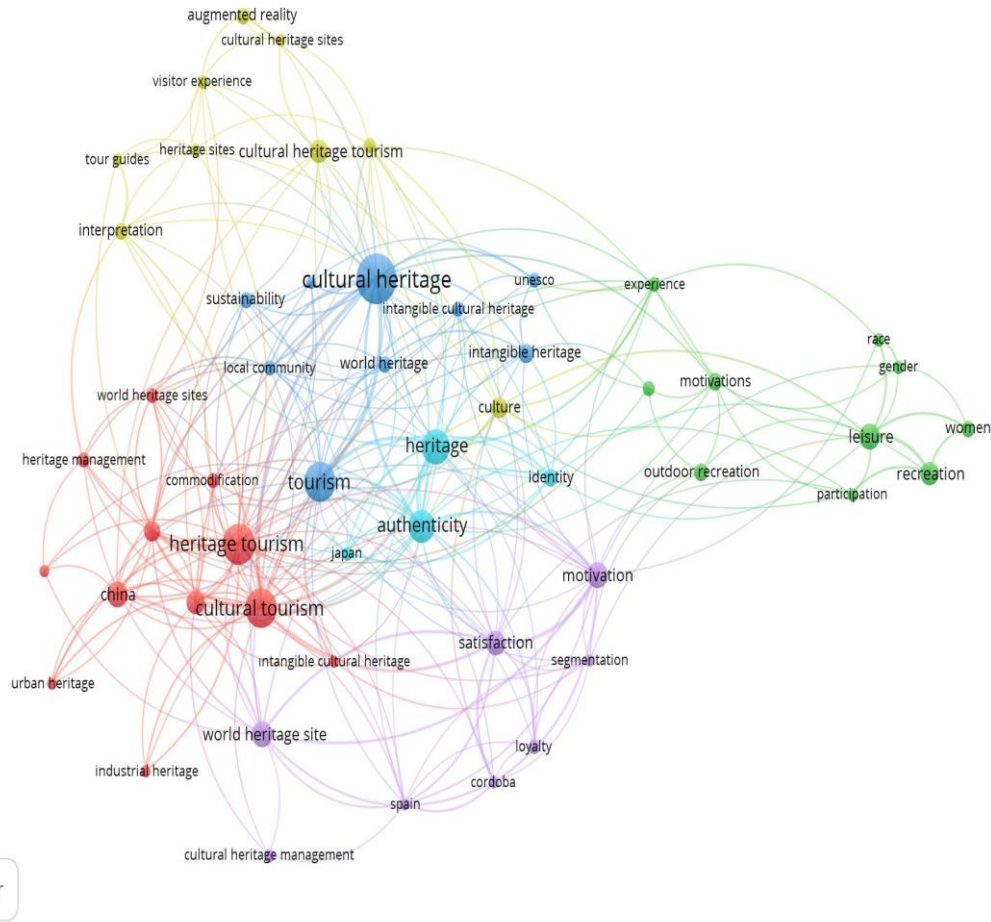
Sıra	Yazar	Arasındalık	Yazar	Yakınlık
1	Babak Taheri	340,667	Babak Taheri	0,117
2	S. Mostafa Rasoolimanesh	250,000	S. Mostafa Rasoolimanesh	0,117
3	Shuhaida Md Noor	120,000	Ali Vafaei-Zadeh	0,117
4	Hong Gang Xu	98,000	Haniruzila Hanifah	0,117
5	Timothy Jung Lee	87,000	Martin Gannon	0,117
6	Geoffrey Wall	74,000	Victoria K. Wells	0,117
7	Tomas Lopez-Guzman	54,750	Danae Manika	0,117
8	Jesus Claudio Perez Galvez	52,750	Diana Gregory-Smith	0,117
9	Agustin Santana	40,000	Shuhaida Md Noor	0,117
10	Xiaoli Yi	30,000	Mastura Jaafar	0,117
11	Mohammad M. Alazaizeh	24,000	Clair McCowlen	0,117
12	Larry Yu	24,000	Ross Curran	0,117
13	Biljana Petrevska	24,000	Kevin O'Gorman	0,117
14	Dallen J. Timothy	22,000	Derek Bryce	0,117
15	Shanshan Dai	22,000	Thomas Farrington	0,117
16	Seung Ho Youn	20,000	Rabeeh Barghi	0,117
17	Shaul Krakover	20,000	Martin Joseph Gannon	0,117
18	C. Michael Hall	18,000	Muhammet Kesgin	0,117
19	Roy Ballantyne	18,000	Ned Kock	0,117
20	Alon Gelbman	18,000	A. Ghafar Ahmad	0,117

3.6. Anahtar Kelime Analizi

Anahtar kelime birlikte görünüm analizi, bir alanın kavramsal uzamını temsil eden temalar ve bu temaların ilişki ağını ortaya çıkarmaktadır. Bu amaçla çalışmada özetin altında yer alan ve bir çalışmada birlikte görünen anahtar kelimeler incelenmiştir. Bu analiz tekniğinde iki anahtar kelimenin birlikte görüldüğü (her bir makalede yazarlar tarafından belirtilen anahtar kelimeler) makaleler analize dâhil edilmektedir. 1995-2019 yılları arasında yayınlanan 508 çalışmada kullanılan toplam 1761 anahtar kelimedenden 267 tanesinin bir çalışmada iki kez birlikte görüldükleri belirlenmiştir. Şekil 2'de ana anahtar kelimeler ve düğümlerin boyutları görülmektedir. Ağda, dairelerin yerleşimleri ve renkleri öğeleri kümelemek için kullanılmaktadır. İki düğüm (node) arasındaki mesafe, anahtar kelimeler arasındaki birlikte görünme sayısı ile ters orantılıdır. Dolayısıyla, daha kısa mesafeler iki anahtar kelime arasındaki daha fazla birlikte görünüm olduğunu göstermektedir. Düğümlerin ve anahtar kelimelerin benzer renkleri, aynı kümeye (ilgili anahtar kelimeler grubu) ait oldukları

anlamına gelir. Ayrıca kümeler, normalleştirme analizinin "akıllı hareket eden algoritma" tekniğine göre hesaplanan yakından ilişkili düğümler kümesidir ve ağı her düğümü yalnızca bir kümeyle ilgilidir (Lojo vd., 2019).

Şekil 2’de, altı kez birlikte görünüm eşiği dikkate alındığında, en sık birlikte görünen 52 anahtar kelimedenden oluşan ağ gösterilmektedir. Ana kümelere öncülük eden en yaygın anahtar kelimeler şunlardır: “kültürel miras” ve “kültür turizmi” (kırmızı-her ikisi de aynı kümede), “turizm” (mavi), ve özgünlük (turkuaz). Tablo 11, frekanslar ve toplam bağlantı güçleri dâhil olmak üzere ilk 25 anahtar kelimeyi göstermektedir. Anahtar kelimelerin birlikte görünüm ağına altı küme belirlenmiştir. En fazla anahtar kelimeye sahip (12 anahtar kelime) ilk küme “Kültür turizmi, miras turizmi, soyut kültürel miras, ticarileşme, kent mirası, endüstriyel miras ve Çin” anahtar kelimelerinden oluşmaktadır. Bu küme Şekil 3’deki en fazla ikinci frekans sayısına karşılık gelen anahtar kelime olan “miras turizmi” anahtar kelimesi tarafından yönetilmektedir. En fazla ikinci anahtar kelimeye sahip ikinci küme (10 anahtar kelime ile), boş zaman, rekreasyon, motivasyon, kadın, cinsiyet, deneyim ile ilgili anahtar kelimelerle bağlantılara sahiptir. Üçüncü küme (9 anahtar kelime), en yüksek gerçekleşme sayısına sahip anahtar kelime olan kültürel miras tarafından yönetilir. Bu küme, turizm, soyut kültürel miras, soyut miras, dünya mirası, sürdürülebilirlik, yerel toplum, sürdürülebilir kalkınma ve Tayland anahtar kelimeleri ile bağlantılara sahiptir. Dördüncü küme (9) kültürel miras tarafından yönlendirmekte ve bu küme kültürel miras katılımcılarına sunulan deneyimler ile ilişkili kültür, artırılmış gerçeklik, miras siteleri, yorumlama (interpretation), tur rehberi ve ziyaretçi deneyimlerine ilişkin anahtar kelimeler ile bağlantılara sahiptir. Beşinci küme ise (8 anahtar kelime ile) kültürel miras katılımcılarının deneyimleri ve davranışları ile ilişkili dünya miras siteleri, motivasyon, tatmin, sadakat, bölümlenme, Cordoba ve İspanya anahtar kelimeleri ile bağlantılıdır. Son olarak altıncı küme (4 anahtar kelime ile) özgünlük, kimlik, miras ve Japonya anahtar kelimelerini içermektedir.

Şekil 2. Kültürel miras ile ilgili anahtar kelimelerin birlikte görünüm ağı

Tablo 11. Kültürel miras ve turizm ile ilişkili anahtar kelimelerin birlikte görünümüleri

Sıra	Anahtar Kelime	Frekans	Toplam Bağlantı Gücü
------	----------------	---------	----------------------

1	Kültürel miras	84	71
2	Kültür turizmi	54	61
3	Turizm	52	54
4	Özgünlük	37	51
5	Miras turizmi	55	47
6	Miras	42	45
7	Memnuniyet	21	43
8	Motivasyon	22	38
9	Dünya miras alanı	24	30
10	Kültür	15	24
11	Sürdürülebilir turizm	19	24
12	Turizmin gelişimi	15	23
13	Çin	22	22
14	Cordoba	6	22
15	Boş zaman	24	22

3.7. Ortak Atıf Analizi

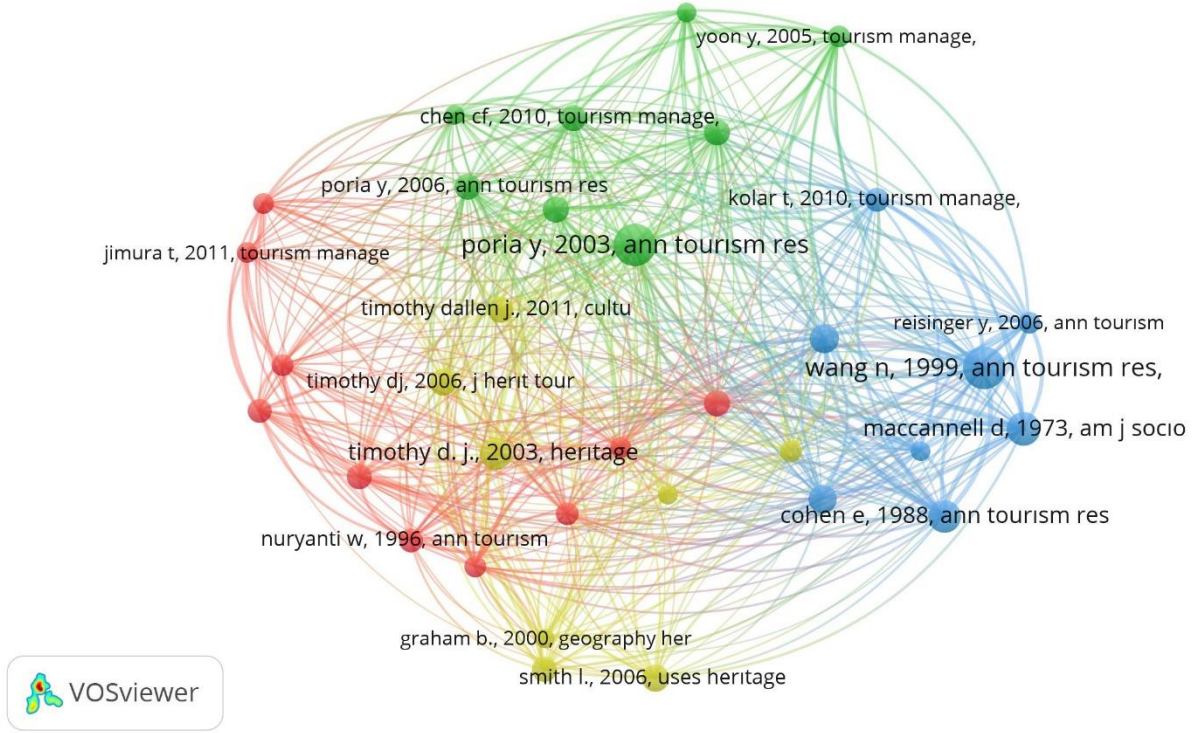
Bu bölümde kültürel miras çalışmalarının referanslar, yazarlar ve dergilere odaklanan ortak atıf (co-citation) analizi bulgularına yer verilmektedir. Ortak atıf analizi, bir alandaki entelektüel yapı ve mevcut kalıplar hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca bireysel çalışmaların, örneği oluşturan kaynak belgelerde ne sıklıkta belirtildiğine göre gruplandırılmasına izin verir (Chen vd., 2010). Ortak atıf analizi, disiplinler arası bir alanda potansiyel olarak farklı disiplinlerin katkılarını inceler (Jiang vd., 2019). Ortak-atıf çalışması, iki öğeye (yazar, dergi ya da makale) üçüncü bir çalışmada eşzamanlı bir şekilde atıf yapıldığında, yeni referans listelerinde birlikte görüldükleri için dikkate alınır (Garrigos-Simon vd., 2019).

Şekil 3, 20 eşik değeri dikkate alınarak veri kümesinde yer alan alıntılardan türetilen bir referans ortak atıf ağını göstermektedir. Ağdaki düğümler atıf yapılan yayınları temsil etmektedir ve bir düğümün boyutu, alıntı yapılan yayınlar tarafından alınan alıntılarının sayısı ile orantılıdır. Veri setine ait ağda, Poria (2003) tarafından yayınlanan makalenin 54 kez alıntılındığı ve 256 bağlantıya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle bu sıralamaya önderlik yapmıştır. Takiben 54 kez alıntılanan Wang'ın (1999) turizm deneyimlerinin özgünlüğüne ilişkin çalışması 224 bağlantıya sahiptir ve ikinci sırada yer almaktadır. 41 kez alıntılanan MacCannell (1973) toplam bağlantı gücünde altıncı sıradadır ve bu çalışma aynı zamanda Wang'ın çalışması ile aynı kümededir. Alıntılanma sayısı ile üçüncü sırada yer alan Cohen'in (1988) 41 alıntılanma toplam bağlantı gücünde (total link strength) 39 kez alıntılanan Cohen, alıntılanma bakımından dördüncü sırada olmasına karşılık sahip olduğu toplam link gücü bakımından (183 link) üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 12) ve Wang ve MacCannell'in ile çalışmaları ile birlikte aynı mavi kümede yer almaktadır.

Tablo 12. Ortak atıf analizi

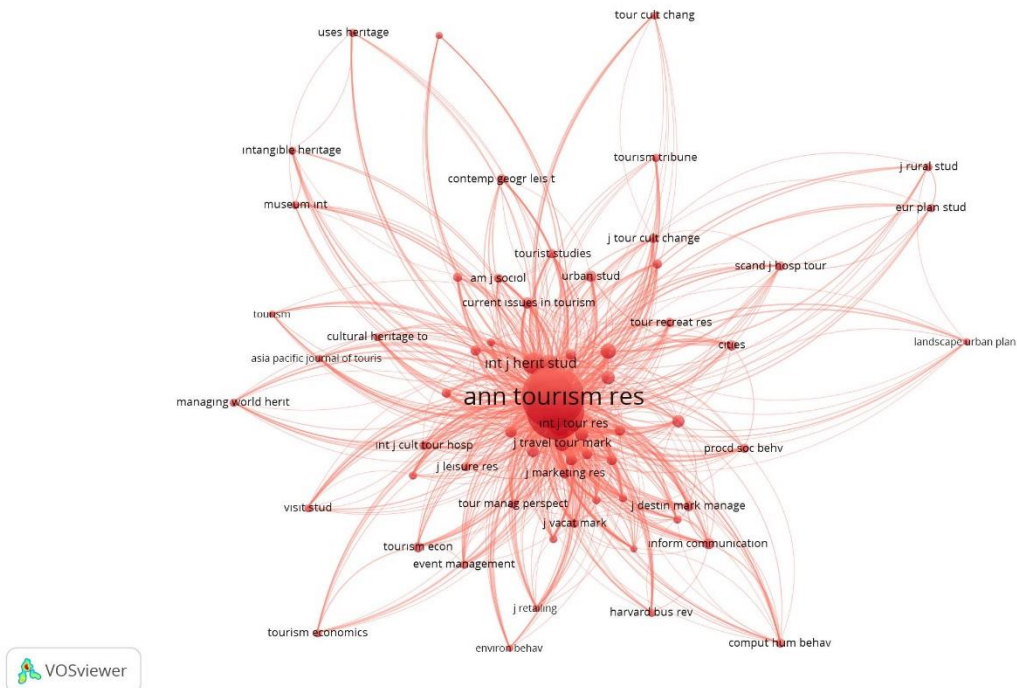
Yazar	Makale	Dergi	Alıntı	Toplam Bağlantı Gücü
Poria, Y., Butler, R. & Airey, D. (2003)	The core of heritage tourism	Annals of Tourism Research	54	256
Wang, N. (1999)	Rethinking authenticity in tourism experience	Annals of Tourism Research	54	224
Cohen, E. (1988)	Authenticity and commoditization in tourism	Annals of Tourism Research	39	183
Chhabra, D., Healy, R. & Sills, E. (2003)	Staged authenticity and heritage tourism	Annals of Tourism Research	34	176
Timothy, D. J. & Boyd, S. W. (2003).	Heritage tourism	Londres: Pearson Education	38	175
MacCannell, D. (1973)	Staged authenticity: Arrangements of social space in tourist settings	American Journal of Sociology	41	166

McIntosh, A.J. & Prentice, R.C. (1999)	Affirming authenticity consuming cultural heritage	Annals of Tourism Research	30	148
McKercher, B. (2002)	Towards a classification of cultural tourists	International Journal of Tourism Research	30	138
Reisinger, Y. & Steiner, C.J. (2006)	Reconceptualizing object authenticity	Annals of Tourism Research	24	137
Kolar, T. & Zabkar, V. (2010)	A consumer-based model of authenticity: An oxymoron or the foundation of cultural heritage marketing?	Tourism Management	26	130
Silberberg, T. (1995)	Cultural tourism and business opportunities for museums and heritage sites	Tourism Management	29	129
Yoon, Y. and Uysal, M. (2005)	An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: A structural model	Tourism Management	23	125
Poria, Y., Reichel, A. & Biran, A. (2006)	Heritage site management. Motivations and expectations	Annals of Tourism Research	29	124
Chen, C.F. & Chen, F.S. (2010)	Experience quality, perceived value, satisfaction and behavioral intentions for heritage tourists	Tourism Management	30	123
Halewood, C. and Hannam, K. (2001).	Viking heritage tourism: Authenticity and commodification	Annals of Tourism Research	20	118
Timothy, D. J. (2011)	Cultural heritage and tourism: An introduction	Bristol: Channel View Publications	30	116
MacCannell, D. (1976)	The tourist: A new theory of the leisure class	New York, NY: Schocken	32	112
Poria, Y., Reichel, A. & Cohen, R. (2013)	Tourists perceptions of World Heritage Site and its designation	Tourism Management	20	108

Şekil 3. Kültürel miras alanındaki referansların ortak atıf ağı

İkinci olarak dergilerin ortak atıf analizi gerçekleştirilmiştir. Dergilerin ortak atıfı, iki dergi aynı üçüncü kaynaktan bir alıntı aldığı anda gerçekleşir. Ağda düğümler en çok atıf yapılan dergileri ve ağ bağlantıları atıf yapılan dergileri temsil etmektedir. Şekil 4, 30 atıf eşiği dikkate alındığında, 75 ortak atıf bağlantısına sahip dergilerin ortak atıf ağını göstermektedir. Ağda bu kriterleri karşılayan tek bir ana küme belirlenmiştir. Tablo 13’te görüldüğü gibi Annals of Tourism Research, Tourism Management, Journal of Travel Research, Journal of Sustainable Tourism ve Journal of Heritage Tourism dergileri en fazla atıf alınan dergilerdir. Sonuçlar, turizm, boş zaman ve konaklama yönetimi alanında indekslenen dergilere sıklıkla atıfta bulunulduğunu göstermektedir.

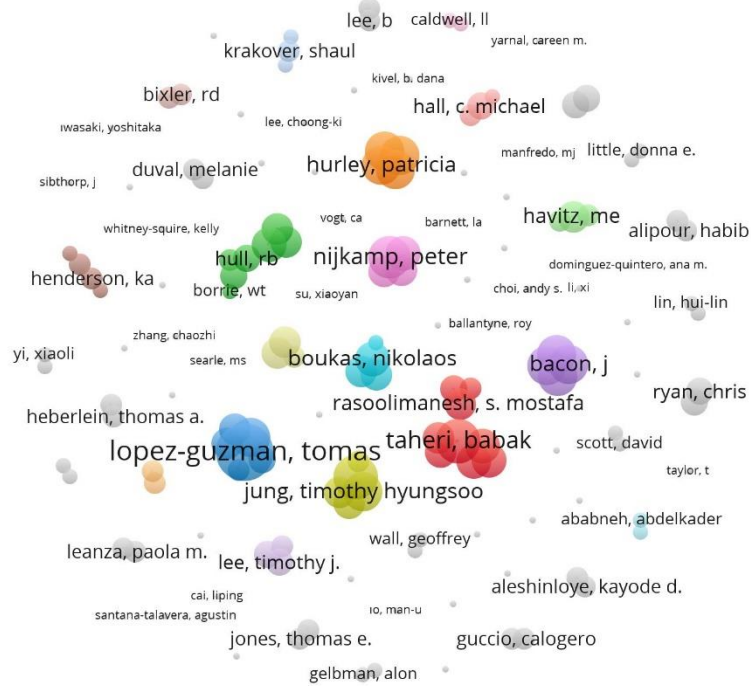
Şekil 4. Dergilerin ortak atfı ağı

Tablo 13. Dergilerin ortak atfı analizi

Dergi	Alıntı	Toplam Bağlantı Gücü
Annals of Tourism Research	1987	46863
Tourism Management	1694	45587
Journal of Travel Research	613	20878
Journal of Sustainable Tourism	463	14113
Journal of Heritage Tourism	367	9937
International Journal of Tourism Research	244	7613
International Journal of Heritage Tourism	243	5505
Current Issues in Tourism	225	6153
Tourism Geography	168	4240
Journal of Travel and Tourism Marketing	119	4210

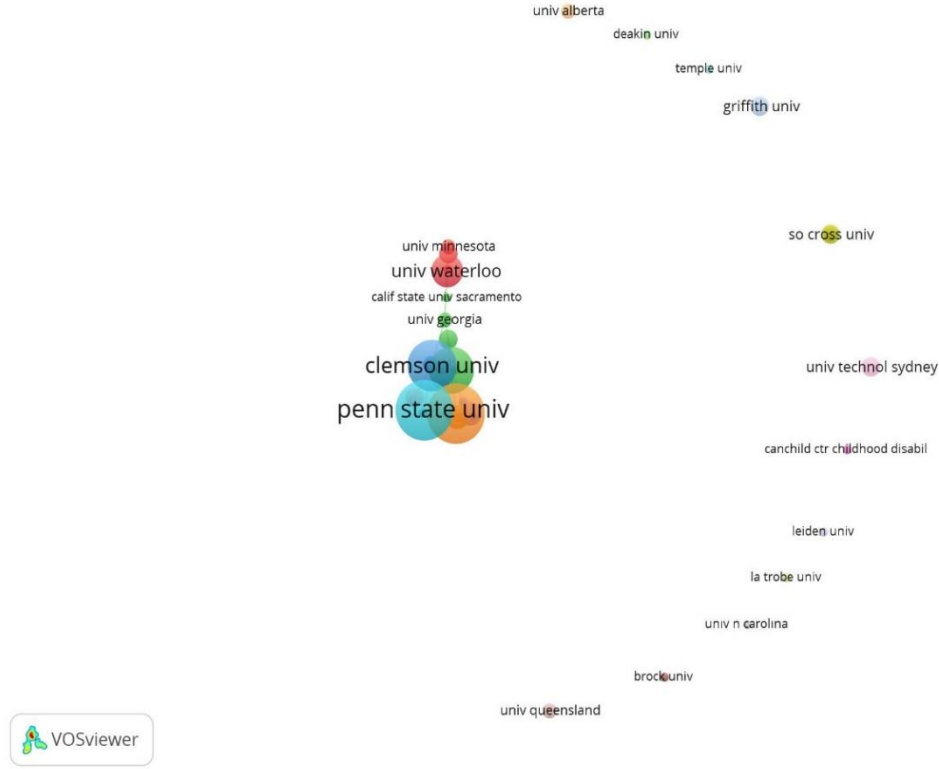
3.8. Kurumlar ve Yazarlar Arasındaki İşbirliği Analizi

Mevcut araştırmada bilginin üretiminde işbirliği ağlarının yapısı ortak yazarlık ve kurumlar incelenerek ortaya çıkarılmıştır. Söz konusu ağların analizi, işbirliği modellerinin anlaşılmasına ve işbirliğine dayalı istatistiklerin farklı bağlamlarla karşılaştırılmasına olanak tanır (Uddin vd., 2012) Ortak yazarlık analizi, bir alanda bilgi gelişimini yönlendiren işbirliği ağlarını ortaya çıkarır. Ortak yazarlık analizinin, yazarlar arasındaki ilişkileri ve bilgi kaynaklarının alışverişini keşfetmek için etkili bir yöntem olduğu ifade edilmektedir (Hu ve Racherla, 2008). Bu analizdeki düğümler etkili yazarları/kurumları ortaya çıkarırken, düğümler arasındaki mesafe ve yoğunluk yazarlar/kurumlar arasındaki işbirliğini göstermektedir. Şekil 5'te, 151 yazar ve 94 bağlantı içeren yazarların işbirliği gösterilmektedir. Mevcut araştırmada örneklem içinde, en fazla bağlantı sayısına sahip olan yazarlar grubu dokuz araştırmacıyı içermektedir. Şekilden görülebileceği gibi, en büyük bağlantılı yazarlar araştırmacı Babek Taheri (6 bağlantı), Diana Gregory-Smith (3 bağlantı), Mustafa S. Rasoolimanesh (3 bağlantı), Victoria K. Wells (3 bağlantı), Danae Manika (3 bağlantı), Ross Curran (2 bağlantı), Mastura Jaafar (2 bağlantı), Kevin O'Gorman (2 bağlantı), Shuhaida Noor (2 bağlantı) etrafında inşa edilmiştir. Toplam bağlantılar dikkate alındığında, ağ uyumuna (network cohesion) en çok katkıda bulunan yazarlar, diğer yazarlarla sekiz veya daha fazla bağlantıya sahip olan Tomas Lopez-Guzman ve Babek Taheri'dir. Şekil 6 ayrıca - 82 kümeden 68 tanesi iki yazarla oluştuğunu göstermektedir.

Şekil 5. Ortak yazarlık ağı

Akademik kurumlar arasındaki işbirliği ağı analiz edildiğinde ise Şekil 6’da görüldüğü gibi 43 düğüm ve 36 bağlantıyı kapsayan bir ağ ortaya çıkarılmıştır. Ağda en fazla üretimin olduğu ve bağlantıya sahip üniversiteler; University of Illinois (13 makale, 617 atıf), Penn State University’dir (13 makale, 543 atıf), University of Waterloo (7 makale, 618 atıf), E Carolina university (4 makale, 159 atıf), University Vermont (4 makale, 374 atıf), University of North Carolina’dır (5 makale, 242 atıf). Toplam bağlantı sayıları dikkate alındığında ise ağ uyumuna (network cohesion) en çok katkıda bulunan kurumlar, diğer kurumlar ile 7 veya daha fazla bağlantıya sahip olan Texas A&M (10 makale, 597 atıf) ve Clemson University’dir (11 makale, 622 atıf). Ağ, aynı zamanda büyük bir mesafeyi (distance) diğer bir anlatımla işbirliği ağının zayıf olduğu bir yapıyı ortaya çıkarmıştır.

Şekil 6. Kurumların ortak yazarlık ağı

4. Sonuç

Bu makalenin amacı somut ve somut olmayan kültürel miras turizmi ile ilişkili akademik bilginin üretimi ve ilerleyişine yönelik kapsamlı bir bakış sağlamaktır. Bu amaçla söz konusu alandaki bilginin ve araştırma makalelerinin gelişimi ile araştırmacılar, kurumlar ve ülkeler arasındaki işbirlikleri sosyal ağ analizi ile incelenmiştir. Ek olarak, kültürel miras turizmi ile ilişkili makaleler ve dergilerde ortak atıf analizi ve anahtar kelimelerin birlikte görünümünün ağ görselleştirilmesi gerçekleştirilmiştir. Bir disiplinin gelişim seyrini ve durumunu analiz etmek için kullanılan en popüler yöntemlerden biri bibliyometridir ve son yıllarda turizm alanında araştırmacılar tarafından artan bir ilgi ile çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir. Kültürel miras ve turizm ilişkili olarak sınırlı sayıda araştırma gerçekleştirilmiş olmasına karşılık, sadece somut olmayan kültürel mirasa odaklanmak gibi sınırlı bir inceleme sunmaları ve yöntemsel eleştiriler nedeniyle kapsamlı bir araştırmanın bulunduğu söylemek mümkün olmamaktadır. Mevcut çalışma, kültürel miras turizmine ilişkin üretilen bilgiyi bütünsel bir bakış açısıyla ve detaylı bir şekilde inceleyen ilk çalışmalardan biridir. Anlamlı bir deneyim ve geçmişle ilişki arayan turistlerle popüler hale gelen (Watson ve Waterton, 2011) kültürel miras turizmi, mirası “çağdaş salgın” olarak tanımlayan (Urry, 2002, s.5) turizm akademisyenleri tarafından da özellikle son yıllarda büyük ilgi görmektedir. Bu nedenle bu alanda üretilen bilginin bütünsel bir bakış açısına kapsamlı ve detaylı bir şekilde incelenmesi, bu alandaki bilgi üretiminin seyrinin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir.

Araştırmanın verileri, 1995-2019 yılları arasında WoS’da yayınlanan makalelerden elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, kültürel miras ile ilgili ilk makalenin WoS’ta görüldüğü 1995 yılından 2008 yılına kadar kültürel miras turizmi ile ilişkili araştırmaların durağan seyrettiği belirlenmiştir. 2008 yılından sonra ise yayınların ivme kazanmaya başlayarak, 107 makale ile en çok yayın sayısına 2019 yılında ulaşıldığı saptanmıştır. Makalelerin genel atıf yapıları incelendiğinde yalnızca %5,51’nin 100 ve üzeri atıf sayısına sahip olduğu belirlenmiştir. Kültürel miras turizmi ile ilişkili olarak WoS’ta en çok atıf yapılan makaleler incelendiğinde ise sırasıyla Chhabra, Healy ve Sills’in (2003) “Staged authenticity and heritage tourism” makalesi ve Nuryanti’nin (1996) “Heritage and postmodern tourism” makalesidir. Buradan hareketle kültürel miras turizm ile ilişkili olarak araştırmalarda özgünlük temasının dominant olduğunu söylemek mümkündür. Kültürel miras kapsamında özgünlük kavramının tartışılması, turistler tarafından nesneye dayalı ve varoluş özgünlük algılamalarına ilişkin araştırmalar alanda en yaygın konular olarak, özellikle araştırmaların başladığı ilk yıllarda, temel konular olarak ortaya çıkmıştır. Özgünlük teması aynı zamanda, anahtar kelimelerin birlikte görünüm analizinde ortaya çıkan kümelerden biridir. Söz konusu özgünlük kümesi, miras ve kimlik kavramları ile ilişkili olarak ortaya çıkmıştır. Diğer yandan özellikle son yıllarda turistlerin kültürel miras turizmine yönelik artan ilgisi bu alanda ziyaretçi deneyimi, motivasyon, tatmin, miras siteleri ile bu deneyimlerin üretiminde tur rehberleri ve yorumlama bağlantı gücü yüksek anahtar kelimeler olarak belirlenmiştir.

Araştırma makalelerinde yazarlık kalıpları değerlendirildiğinde ise dönemler itibariyle; ilk yıllarda tek yazarlı ve çok yazarlı araştırmalar daha fazla görülürken son yıllarda özellikle 2011 yılından itibaren çok yazarlı araştırmalarda artış olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulguları, işbirliği indeksi yazarlar arasında son yıllarda artan bir işbirliğinin varlığını da ortaya çıkarmıştır. Artan işbirliği, bu alanda daha nicel ve deneysel çalışmalar üretme eğilimine eşlik eden bir artışı yansıtabilir (Moody, 2004). Dönemlere göre yazarlık verileri incelendiğinde ise 358 yayımla 2015-2019 yılları en çok makalenin üretildiği dönemdir. Ayrıca bu dönem yazar görünümü, yazar, yazar başına makale, çok yazarlı makaleler ve çok yazarlı makale yazarları yapılarında da öne çıkmaktadır.

Kültürel miras turizmi ile ilişkili olarak araştırmaların yayınladığı dergiler incelendiğinde ise; WoS’ta belirlenen 508 makale 102 farklı dergide yayınlanmış olsa da, alanla paralel olarak miras, turizm ve sürdürülebilirlik ile ilişkili dergilerin de tercih edildiği belirlenmiştir. En fazla yayının yapıldığı dergiler Journal of Heritage Tourism, Tourism Management ve Sustainability olarak belirlenmiştir. Bu dergilerin her birinde kültürel mirasa odaklanan kırkın üzerinde makale yayınlamıştır. Dolayısıyla kültürel miras turizmi ile ilişkili araştırma yapacak akademisyenler için bu dergiler en fazla bilgiye ulaşabilecekleri dergiler olarak tanımlanabilir. Dergi ortak atıf ağı analiz edildiğinde ise tek bir dergi kümesi belirlenmiştir. Bu durumda aratırmacıların özellikle turizm dergilerine odaklandıkları söylenebilmektedir. Benzer şekilde, Annals of Tourism Research, Tourism Management, Journal of Travel Research, Journal of Sustainable Tourism ve Journal of Heritage Tourism dergileri en fazla atıf alan dergilerdir. Dergi ortak atıf analizi turizm, boş zaman ve konaklama yönetimi alanında indekslenen dergilere atıfta bulunulduğunu da ortaya çıkarmıştır. Söz konusu alanla ilişkili olarak araştırma yapacak akademisyenler için bu dergilerin, en kaliteli ve en zengin bilgiyi bulabilecekleri dergiler olduğu söylenebilir.

Kültürel miras turizmi araştırmalarında işbirliği ağ yapısı analiz edildiğinde araştırmacılar arasındaki işbirliği yapısının zayıf olduğu belirlenmiştir. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi 2011 yılı itibariyle kültürel miras turizmi alanında çok yazarlı işbirlikleri artmaya başladığı düşünüldüğünde bu zayıf ağ yapısının ortaya çıkışı normal olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte merkezilik ölçümleri dikkate alındığında ise, Tomas Lopez-Guzman ve Jesus Claudio Perez Galve’nin güçlü bir işbirliği ağı içerisinde yer aldıkları ve kültürel miras yazınında önemli yazarlar oldukları; ortak yazarlık analizinde ise Babek Taheri, Diana Gregory-Smith, Mustafa S. Rasoolimanesh’in en fazla bağlantıya sahip olan yazarlar oldukları belirlenmiştir. Kültürel miras turizmi alanında araştırma yapmak isteyen araştırmacılar için bu yazarlar daha kolay işbirliğine girebilecekleri en etkili yazarlar olarak açıklanabilir.

Kurumlar ve ülkeler incelendiğinde ise kültürel miras turizmde yayın üreten en önemli kurum University of Johannesburg olarak belirlenmiştir. Ülkeler açısından ise Çin, ABD, İngiltere ve Avustralya turizmin diğer alanlarında olduğu gibi kültürel miras turizmi alanında da bilginin üretiminde kritik ve etkili olarak belirlenmiştir. Kurumların ortak yazarlık ağına bakıldığında, ana kümelere ABD’li kurumlarının liderlik ettiği ortaya çıkmaktadır. Mevcut çalışmada, kültürel mirası analiz eden en iyi kurumların University of Illinois ve Penn State University olduğunu belirlenmiştir. Kurumlar arası işbirliği ağı, yazarlar arasındaki işbirliği ağlarına benzer şekilde zayıf bir ağ yapısı sergilemiştir. Daha önce de belirtildiği gibi yayın sayısı ve dağılımı dikkate alındığında, kültürel miras turizmi araştırmalarının nispeten genç bir alan olması bu sonucun ortaya

çıkışında bir etken olabilir. Ancak yazar kalıpları patternleri göz önünde bulundurulduğunda araştırmacılar arasında işbirliğinde artış olduğunu söylebiliriz.

Her araştırmanın olduğu gibi mevcut çalışmanın da bazı sınırlıkları bulunmaktadır. İlk olarak, çalışma verileri yalnızca WoS veri tabanından elde edilmiştir. WoS en etkili veri tabanı olarak gösterilse de analiz Scopus veya Google Scholar gibi veri tabanları taranarak genişletilebilir. İkinci olarak yalnızca makale türündeki araştırmalar veri olarak incelenmiştir. Bu yöntem alana ilişkin en etkili ve önemli çalışmaları sağlasa da bildiriler, kitaplar, notlar ve tezler de dikkate alınarak veriler genişletilebilir. Son olarak bu çalışmada sadece İngilizce dilindeki makaleler incelenmiştir. Diğer dillerdeki makaleler ya da tez, bildiri ve kitap bölümü gibi yayın türleri de bütünsel olarak incelenerek, daha geniş bir bilgi ağına ulaşılabilir. Bu sınırlamalar, kültürel miras alanında veya ilgili disiplinlerde bibliyometrik çalışmalar yürütmek isteyen araştırmacılar için olası boşluklar olarak tanımlanabilir.

Kaynakça

- Acedo, F. J., Barroso, C., Casanueva, C., & Galan J. L. (2006). Co-authorship in management and organizational studies: an empirical and network analysis. *Journal of Management Studies*, 43 (5), 957-983.
- Álvarez-García, J., Maldonado-Erazo, C. P., Del Río-Rama, M. C., & Castellano-Álvarez, F. J. (2019). Cultural heritage and tourism basis for regional development: Mapping of scientific coverage. *Sustainability*, 11, 6034.
- Ashley, C., Roe, D., & Goodwin. H. (2001) *Pro-poor tourism strategies: Making tourism work for the poor A review of experience*. Overseas Development Institute, London.
- Ashworth, G. J., & Larkham, P. J. (1994). *Building a new heritage: Tourism, culture and Identity in the new Europe*. Routledge, London.
- Baloğlu, S., & Assante, L. M. (1999). A content analysis of subject areas and research methods used in five hospitality management journals. *Journal of Hospitality&Tourism Research*, 23(1), 53-70.
- Bandarin, F., & Hosagrahar, F. S. (2011). Albernazwhy development needs culture. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 1 (1), 15-25.
- Barrios, M., Borrego, A., Vilagínés, A., Ollé, C., & Somoza, M. (2008). A bibliometric study of psychological research on tourism. *Scientometrics*, 77(3), 453-467.
- Bastidas-Manzano, A. B., Sánchez-Fernández, J., & Casado-Aranda, L. A. (2021). The Past, Present, and Future of Smart Tourism Destinations: A Bibliometric Analysis. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 45(3), 529-552.
- Benckendorff, P. (2010). Exploring the limits of tourism research collaboration: A social network analysis of co-authorship patterns in Australian and New Zealand tourism research. Paper presented at the CAUTHE 2010: Tourism and Hospitality: Challenge the Limits.
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. Glencoe, IL: Fre Press.
- Boix, R., Lazeretti, L., Capone, F., De Propriis, L., & Sánchez, D. (2012). The geography of creative industries in Europe. Comparing France, Great Britain, Italy and Spain. L. Lazeretti (Ed.), *Creative Industries and Innovation in Europe: Concepts, Measures and Comparatives Case Studies* içinde (s. 23-44). Routledge.
- Bonacich, P. (1972). Factoring and weighting approaches to status scores and clique identification. *Journal of Mathematical Sociology*, 2, 113–120.
- Bonacich, P. (1987). Power and centrality: A family of measures. *American journal of sociology*, 92(5), 1170-1182.
- Boyacıoğlu, E.Z. &Elmas, Ç. (2020). “Turizm ve Kadın” Olgusunun Bibliyometrik Yaklaşım İle İncelenmesi, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17(1), 32-52.
- Broadus, R. N. (1987). Early approaches to bibliometrics. *Journal of the American Society for Information Science*, 38, 127-129.
- Caballero, J. L. J., & Molina. S.P. (2017). A bibliometric analysis of the presence of finances in high-impact tourism journals. *Current Issues in Tourism*, 20 (3), 225-232.
- Cancino, C., Merigó, J.M., Coronado, F., Dessouky, Y., & Dessouky, M. (2017). Forty years of computers and industrial engineering: A bibliometric analysis. *Computers & Industrial Engineering*, 113, 614-629.
- Cañizares. S. M. S., Canalejo. A. M. C., & Ramírez, L. C. L. (2018). Austainable tourism in sensitive areas: Bibliometric characterisation and content analysis of specialised literature. *Sustainability*, 10, 1525.

- Chabra, D., Healy, R., & Sills, E. (2003). Staged authenticity and heritage tourism. *Annals of Tourism Research*, 30, 702-719.
- Chen, C., Ibekwe-SanJuan, F., & Hou, J. (2010). The structure and dynamics of co-citation clusters: A multiple-perspective co-citation analysis. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 61 (7), 1386-1409.
- Cheng, C., Li, X., Petrick, J. F., & O'Leary J. T. (2011). An examination of tourism journal development. *Tourism Management*, 32 (1), 53-61.
- Cheng, M., Edwards, D., Darcy, S., & Redfern, K. (2018). A Tri-method approach to a review of adventure tourism literature: Bibliometric analysis, content analysis, and a quantitative systematic literature review. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 42(6), 997-1020.
- Civelek M. & Karadağ L. (2020). Tarım Turizmi Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi, *Turizm Akademik Dergisi*, 7 (2), 145-164.
- Cohen, E. (1988). Authenticity and commoditization in tourism. *Annals of Tourism Research*, 15(3), 371-386.
- Comerio, N., & Strozzi, F. (2018). Tourism and its economic impact: A literature review using bibliometric tools. *Tourism Economics*, 25(1), 109-131
- Crossan, M. M., & Apaydin, M. (2010). A multi-dimensional framework of organizational innovation: A systematic review of the literature. *Journal of Management Studies*, 47(6), 1154-1191.
- Çuhadar, M., Morçin, İ. (2020). Türkiye’de Gastronomi Turizmi İle İlgili Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7 (1), 92-106.
- Cunilla, O. M., Salváa, A. S., Gonzalez, L. O., & Mulet-Fortezaa, C. (2019). Thirty-fifth anniversary of the international journal of hospitality management: A bibliometric overview. *International Journal of Hospitality Management*, 78, 89-101.
- Demiroglu, O. C., & Hall, C. M. (2020). Geobibliography and bibliometric networks of polar tourism and climate change research. *Atmosphere*, 11(5), 498.
- Garrigos-Simon, F. J., Narangajavana-Kaosiri, Y., & Lengua-Lengua, I. (2018). Tourism and sustainability: A bibliometric and visualization analysis. *Sustainability*, 10(6).
- Garrigos-Simon, F.J., Narangajavana-Kaosiri, Y., & Narangajavana, Y. (2019). Quality in tourism literature: A bibliometric review. *Sustainability*, 11, 3859.
- George, E. W. (2004). Commodifying local culture for tourism development and community sustainability: The case of one rural community in Atlantic Canada. (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Guelph, Guelph.
- George, W. E (2010). Intangible cultural heritage, ownership, copyrights, and tourism. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 40(4), 376-388.
- Gomezelj O. D. (2016). A systematic review of research on innovation in hospitality and tourism. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 28(3), 516-558.
- Hall M. C. (2010). A citation analysis of tourism recreation research. *Tourism Recreation Research*, 35(3), 305-309.
- Hjalager A. M. (2010). A review of innovation research in tourism. *Tourism Management*, 31, 1–12.
- Ho, Y. S. (2019a). Comments on a bibliometric analysis of research on intangible cultural heritage using CiteSpace by Su et al. (2019). *SAGE Open*, 9.
- Ho, Y. S. (2019b). Comment to: Qi, Yi, et al. bibliometric analysis of algal-bacterial symbiosis in wastewater treatment. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16, 1077.
- Hu, C., & Racherla, P. (2008). Visual representation of knowledge networks: A social network analysis of hospitality research domain. *International Journal of Hospitality Management*, 27(2), 302-312.
- Jiang, Y., Ritchie, W., & Benckendorff, B. F. (2019). Bibliometric visualisation: An application in tourism crisis and disaster management research. *Current Issues in Tourism*, 22(16), 1925-1957.
- Jogaratanam, G., McCleary, K. W., Mena, M. M., & Yoo, J. J. (2005). An analysis of hospitality and tourism research: Institutional contributions. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 29, 356-371.
- Karasakaloğlu, B. (2020). Kış Turizmi Çalışmaları Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17(3), 407-426. DOI:10.24010/soid.726176
- Kasemodel, M. G. C., Makishi, F., Souza, R. C., & Silva, V. L. (2016). Following the trail of crumbs: A bibliometric study on consumer behavior in the food science and technology field. *International Journal of Food Studies*, 5(1), 73-83.
- Khanra, S., Dhir, A., Kaur, P., & Mäntymäki, M. (2021). Bibliometric analysis and literature review of ecotourism: Toward sustainable development. *Tourism Management Perspectives*, 37, 100777

- Kim, S., Whitford, M., & Arcodia, C. (2019). Development of intangible cultural heritage as a sustainable tourism resource: the intangible cultural heritage practitioners' perspectives. *Journal of Heritage Tourism*, 14(5-6), 422-435.
- Kolar, T., & Zabkar V. (2010). A consumer-based model of authenticity: An oxymoron or the foundation of cultural heritage marketing?. *Tourism Management*, 31(5), 652-664.
- Koskinen, J., Miettunen, J., Paajala, H., Lauronen, E., Nieminen, P., Koponen, H., Tienari, P., & Isohanni, M. (2008). How to use bibliometric methods in evaluation of scientific research? An example from Finnish schizophrenia research. *Nordic Journal of Psychiatry*, 62(2), 136-143.
- Köseoglu, M. A., Sehitoglu, Y., Ross, G., & Parnell, J. A. (2016). The evolution of business ethics research in the realm of tourism and hospitality: A bibliometric analysis. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 28, 1598-1621.
- Köseoglu, M. A., Okumus, F., Putra, E. D., Yildiz, M., & Dogan, I. Ç. (2018). Authorship trends, collaboration patterns, and co-authorship networks in lodging studies (1990–2016). *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 27(5), 561-582.
- Qiao, G., Ding, L., Zhang, L., & Yan, H. (2021). Accessible tourism: a bibliometric review (2008–2020). *Tourism Review*.
- Lee, H., & Law, R. (2012). Diversity in statistical research techniques: An analysis of refereed research articles in the Journal of Travel & Tourism Marketing between 1992 and 2010. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 29(1), 1-17.
- Leung, X.Y., Sun, J., & Bai, B. (2017). Bibliometrics of social media research: A co-citation and co-word analysis. *International Journal of Hospitality Management*, 66, 35-45.
- Li, Q., Han, G., Zhang, A., & Xu, H. (2014). Bibliometric and content analysis of China's Tourism Geography Research from 1979 to 2012. *Tourism Tribune*, 29(9), 110-119.
- Liu, X., Bollen, J., Nelson, M. L., & Sompel, H. V. (2005). Co-authorship networks in the digital library research community. *Information Processing and Management*, 41(6), 1462-1480.
- Lojo, A., Li, M., & Canoves, G. (2019). Co-authorship networks and thematic development in Chinese outbound tourism research. *Journal of China Tourism Research*, 15(3).
- MacCannell, D. (1973). Staged authenticity: Arrangements of social space in tourist settings. *American Journal of Sociology*, 79, 589–603.
- MacCannell, D. (1976). The past and future of “symbolic interactionism”. *Semiotica*, 16(2), 99-114.
- McIntosh, A., & Prentice, R. (1999). Affirming authenticity: Consuming cultural heritage. *Annals of Tourism Research*, 26, 589-612.
- Mckercher, B., & Du Cros, H. (2002). *Cultural Tourism: The partnership between tourism and cultural heritage management*. The Haworth Hospitality Press, New York.
- Mckercher, B. (2007). A Study of prolific authors in 25 tourism and hospitality journals. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 19(2), 23-30.
- Medina-Muñoz, D., Medina-Muñoz, R., & Zúñiga-Collazos, A. (2013). Tourism and innovation in China and Spain: A Review of Innovation Research on Tourism. *Tourism Economics*, 19(2), 319-337.
- Merigó, J. M., & Yang, J. B. (2017). Accounting research: A bibliometric analysis. *Australian Accounting Review*, 27(1), 71-100.
- Mulet-Forteza, C., O. Martorell-Cunill, Merigó, J. M., Genovart-Balaguer, J., & Mauleon-Mendez, E. (2018). Twenty five years of the Journal of Travel & Tourism Marketing: A bibliometric ranking. *Journal of Travel Tourism Marketing*, 35(9), 1201-1221.
- Mulet-Forteza, C., Genovart-Balaguer, J., Mauleon-Mendez, E., & Merigó, J. M. (2019). A bibliometric research in the tourism, leisure and hospitality fields. *Journal of Business Research*, 101, 819-827.
- Molina, M., Molina, B., Campos, V., & Ona, M. (2016). Intangible heritage and gastronomy: The impact of UNESCO gastronomy elements. *Journal of Culinary Science & Technology*, 14(4), 293-310.
- Moody, J. (2004). The structure of a social science collaboration network: Disciplinary cohesion from 1963 to 1999. *American Sociological Review*, 69(2), 213-238.
- Niñerola, A., Sánchez-Rebull, M. V., & Hernández-Lara, A. B. (2019). Tourism research on sustainability: A bibliometric analysis. *Sustainability*, 11, 1377.
- Nunkoo, R., Hall, C. M., & Ladsawut, J. (2017). Gender and choice of methodology in tourism social science research. *Annals of Tourism Research*, 63, 207-210.
- Nuryanti, W. (1996). Heritage and postmodern tourism. *Annals of Tourism Research*, 23, 249-260.
- Nusair, K., Butt, I., & Nikhashemi, S. R. (2019). A bibliometric analysis of social media in hospitality and tourism research. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 31(7), 2691-2719.

- Oh, H., Kim, B. Y., & Shin, J. H. (2004). Hospitality and tourism marketing: Recent developments in research and future directions. *International Journal of Hospitality Management*, 23(5), 425-447.
- Okumus, B., Köseoglu, M. A., & Ma, F. (2018). Food and gastronomy research in tourism and hospitality: A bibliometric analysis. *International Journal of Hospitality Management*, 73, 64-74.
- Oliveira, B. S., Tricárico L. T., Sohn. A. P. L., & Pontes. N. (2018). The Culinary intangible cultural heritage of UNESCO: A review of journal articles in EBSCO platform. *Journal of Culinary Science & Technology*, 18(2), 138-156.
- Palmer, A. L., Sesé, A., & Montaña, J. J. (2005). Tourism and statistics: Bibliometric study 1998-2002. *Annals of Tourism Research*, 32(1), 167-178.
- Pasadeos. Y., Phelps. J., & Kim. B. H. (1998). Disciplinary impact of advertising scholars: Temporal comparisons of influential authors, works and research networks. *Journal of Advertising*, 27(4), 53-70.
- Poria, Y., Butler, R., & Airey, D. (2003). The core of heritage tourism. *Annals of Tourism Research*, 30(1), 238-254.
- Robinson, M., & Boniface, P. (1999). *Tourism and Cultural Conflicts*. Wallingford: CABI.
- Robinson, R., & Picard, D. (2006). *Tourism, Culture and Sustainable Development*. Paris: UNESCO
- Rosser, S. (2008). *Women, Science, and Myth: Gender Beliefs from Antiquity to the Present*. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO. 502
- Pritchard, J. (1969). Statistical bibliography or Bibliometrics?. *Journal of Documentation*, 25(4), 348-349.
- Ruhanen, L., Weiler, B., Moyle, B. D., & McLennan, C. L. J. (2015). Trends and patterns in sustainable tourism research: A 25-year bibliometric analysis. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(4), 517-535.
- Sánchez. A. D., García. J. A., Rama M. C. R., & García C. A. (2017). Bibliometric analysis of publications on wine tourism in the databases Scopus and WoS. *European Research on Management and Business Economics*, 23, 8-15.
- Sánchez. A. D., García, J. A., Rama, M. C. R., & Oliveir, C. (2018). Religious tourism and pilgrimage: Bibliometric overview. *Religions*, 9, 249-264.
- Small. H., (1973). Co-citation in the scientific literature: A new measure of the relationship between two documents. *Journal of the American Society for Information Science*, 24, 265-269.
- Silberberg T. (1995). Cultural tourism and business opportunities for museums and heritage sites. *Tourism Management*, 16(5), 361- 365.
- Singh, S., & Bashar, A. (2021). A bibliometric review on the development in e-tourism research. *International Hospitality Review*.
- Singh, R., Sibi, P. S., Yost, E., & Mann, D. S. (2021). Tourism and disability: a bibliometric review. *Tourism Recreation Research*, 1-17.
- Strandberg. C., Nath. A., Hemmatdar. H., & Jahwash. M. (2018). Tourism research in the new millennium: A bibliometric review of literature in tourism and hospitality research. *Tourism and Hospitality Research*, 18(3), 269-285.
- Saito, C. S., & Strehlau, V. L. (2018). Tourist destination choice: A bibliometric study. *Revista Eletrônica de Negócios Internacionais (Internext)*, 13, 17-31.
- Su, X., Li, X., & Kang, Y. (2019). A Bibliometric analysis of research on intangible cultural heritage using Citespace. *Sage Open*, April-June, 1-18.
- Szpilko. D. (2017). Tourism supply chain-overview of selected literature. 7th International Conference on Engineering, Project, and Production Management, Procedia Engineering, İçinde 687-693.
- Timothy, D. J. (2011). *Cultural Heritage and Tourism: An Introduction*. Bristol, UK: Channel View Publications.
- Timothy, D. (2014). Contemporary cultural heritage and tourism: Development issues and emerging trends. *Public Archaeology*, 13(1-3), 30-47.
- Tranfield, D., Denyer, D., & Smart, P. (2003). Towards a methodology for developing evidence-informed management knowledge by means of systematic review. *British Journal of Management*, 14(3), 207-222.
- Tweed, C., & Sutherland, M. (2007). Built cultural heritage and sustainable urban development. *Landscape and Urban Planning*, 83, 62-69.
- Uddin, S., Hossain, L., Abbasi, A., & Rasmussen, K. (2012). Trend and efficiency analysis of co-authorship network. *Scientometrics*, 90, 687-699.
- UNESCO (1972). Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage. <http://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf> Erişim tarihi: 8 Ocak 2020.

- UNESCO (2000). World Culture Report: Cultural Diversity, Conflict and Pluralism. UNESCO Publishing, Paris.
- UNESCO (2005). Sustainable Development and the Enhancement of Cultural Diversity. UNESCO Publishing, Paris.
- Urry, J. (2002). *The tourist gaze*. (2. baskı). London: Sage.
- Uslu, A., & Kiper, T. (2006) Effects of tourism on cultural heritage: Awareness of local people in Beypazarı, Ankara. *Journal of Tekirdag Agriculture Faculty*, 3, 305-314.
- Wang, N. (1999). Rethinking authenticity in tourism experience. *Annals of Tourism Research*, 26(2), 349-370.
- Wang, C. H., & Chen, C. S. (2014). Bibliometric and social network analysis for data mining: The intellectual structure of tourism destination literature. *Journal of Testing and Evaluation*, 42(1).
- Watson, S. ve Waterton, E. (2011). Introduction: Heritage and community engagement. E. Waterton ve S. Watson (Eds.), *Heritage and community engagement: Collaboration or contestation?* (s.1-11). London: Routledge.
- Yan, E., & Ding, Y. (2009). Applying centrality measures to impact analysis: A coauthorship network analysis. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 60, 2107-2118.
- Ye, Q., Li, T., & Law, R. (2013). A Co-Authorship network analysis of tourism and hospitality research collaboration. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 37(1), 51-76.
- Yuan, Y., Gretzel, U., & Tseng, Y. H. (2015). Revealing the nature of contemporary tourism research: Extracting common subject areas through bibliographic coupling. *International Journal of Tourism Research*, 17, 417-431.
- Zhong, L. Wu, B., & Morrison, A. M. (2015). Research on China's tourism: A 35- year review and authorship analysis. *International Journal of Tourism Research*, 17, 25-34.
- Zhao, W., & Ritchie, JRB. (2007). An investigation of academic leadership in tourism research: 1985-2004. *Tourism Management*, 28 (2), 476-490.